

JUTRO NIEDZIELA

Żyj Słowem
JUTRO NIEDZIELA
Idź, naśladowaj Boga

Ks. Przemysław Śliwiński

Ks. Marcin Kowalski

Wydawnictwo Stacja7

Korekta:

Mateusz Czarnecki

Projekt okładki i łamanie:

Marcin Jakubionek

Teksty czytań i cytaty biblijne pochodzą
z Pisma Świętego Starego i Nowego Testamentu Biblii Tysiąclecia, Wydanie V,
w edycji Lekcjonarza Mszalnego (wydawnictwo Pallottinum)

Copyright by Fundacja Medialna 7

IMPRIMATUR

Za zgodą Kurii Metropolitalnej Warszawskiej z dnia 18.10.2021/Nr 3313/D/2021

Publikacja objęta honorowym patronatem Konferencji Episkopatu Polski
oraz patronatem biskupa Andrzeja Czaï, przewodniczącego Komisji Duszpasterstwa KEP

Specjalne podziękowania dla ks. Piotra Jutkiewicza,
za współpracę w opracowaniu internetowej wersji cyklu "Jutro Niedziela"

ISBN: 978-83-962589-4-6

Wydawnictwo Stacja7

Wydanie I, Kraków 2021

Stacja7.pl

Złap pociąg do wiary

e- mail: redakcja@stacja7.pl

Fundacja Medialna 7

uL Miodowa 17-19

00-246 Warszawa

Adres do korespondencji:

uL Ostatnia 1C/B16

31-444 Kraków

Zamówienia:

+48 511 827 700

www.dobroci.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
I niedziela Adwentu	
CZEKAMY	15
II niedziela Adwentu	
ZAWSZE JEST WYJŚCIE	24
III niedziela Adwentu	
CIESZCIE SIĘ	33
IV niedziela Adwentu	
ZNAKI	43
I niedziela po Narodzeniu Pańskim	
RODZINA	53
II niedziela po Narodzeniu Pańskim	
BÓG ROZBIJA NAMIOT	62
Niedziela Chrztu Pańskiego	
NOWE ŻYCIE	72
II niedziela zwykła	
WESELE W KANIE	81
III niedziela zwykła	
CORPO-RACJA	92
IV niedziela zwykła	
PROROK I OJCZYŻNA	101
V niedziela zwykła	
TO JA	112
VI niedziela zwykła	
DWIE DROGI	122
VII niedziela zwykła	
KOCHAĆ NIEPRZYJACIÓŁ	131
VIII niedziela zwykła	
MOWA ZDRADZA	141
I niedziela Wielkiego Postu	
KUSZENIE PAMIĘCI	149
II niedziela Wielkiego Postu	
UMOWA	160
III niedziela Wielkiego Postu	
BYĆ. ALBO NIE BYĆ	171

IV niedziela Wielkiego Postu	
ZIEMIA OBIECANA	180
V niedziela Wielkiego Postu	
CZAS PRZESZŁY DOKONANY	190
VI niedziela Wielkiego Postu – Palmowa	
ZAMIAST CIEBIE	200
Niedziela Zmartwychwstania	
POWSTANIE	215
II niedziela wielkanocna	
OSIEM DNI	226
III niedziela wielkanocna	
NAD JEZIOREM GENEZARET	236
IV niedziela wielkanocna	
SŁOWO PASTERSKIE	247
V niedziela wielkanocna	
NOWY ŚWIAT	256
VI niedziela wielkanocna	
JESZCZE WIĘCEJ BOGA	265
VII niedziela wielkanocna	
W NIEBO	274
Niedziela Zestania Ducha Świętego	
LOKATOR DUSZY	285
Niedziela Trójcy Świętej	
BOŻE TRIO	297
IX niedziela zwykła	
BÓG BEZ GRANIC	307
X niedziela zwykła	
ABYŚ ŻYŁ	317
XI niedziela zwykła	
SKANDAL PRZEBACZENIA	327
XII niedziela zwykła	
ROZPOZNAĆ GO	339
XIII niedziela zwykła	
OSZUKAĆ PRZEZNACZENIE	349
XIV niedziela zwykła	
POŚLANI Z RADOŚCIĄ	359
XV niedziela zwykła	
PRZYKAZANIA MIŁOŚCI	369
XVI niedziela zwykła	
BÓG POD DACHEM	382
XVII niedziela zwykła	
SZKOŁA MODLITWY	392

XVIII niedziela zwykła	
OBLICZA SUKCESU	402
XIX niedziela zwykła	
BÓG PRZYCHODZI NOCĄ	411
XX niedziela zwykła	
WOJNA I POKÓJ	419
XXI niedziela zwykła	
CIASNE DRZWI	430
XXII niedziela zwykła	
PIERWSZY I OSTATNI	439
XXIII niedziela zwykła	
KRZYWA WIEŻA	449
XXIV niedziela zwykła	
ZAGUBIENI	459
XXV niedziela zwykła	
MAMONA	471
XXVI niedziela zwykła	
BEZTROSKI	480
XXVII niedziela zwykła	
WIARA I SŁUŻBA	489
XXVIII niedziela zwykła	
JEDEN Z DZIESIĘCIU	500
XXIX niedziela zwykła	
WSPARCIE NA GÓRZE	508
XXX niedziela zwykła	
OD SIEBIE DO BOGA	517
XXXI niedziela zwykła	
DZIŚ CZY JUTRO	526
XXXII niedziela zwykła	
NIEŚMIERTELNI	535
XXXIII niedziela zwykła	
OSTATNI DZIEŃ	544
XXXIV niedziela zwykła	
Uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata	
JEDYNY PAN	553
INDEKS	564
ŹRÓDŁA ILUSTRACJI	568

WSTĘP

Zachwyć się swoim światem!

Kiedy Bóg stwarzał świat, zostawił sobie jeden, taki specjalny, wyjątkowy dzień, by mógł zachwyć się tym, co sam stworzył. Po sześciu ciężkich dniach najbardziej kreatywnej pracy wszechczasów, po prostu uznał, że chce dać sobie czas na zachwyty. Chciał podelektować się tym, czego sam dokonał. Nasz - czasem nie wiadomo skąd pochodzący - smutek, może wynikać z tego, że zapominamy zostawić sobie ten jeden dzień na zachwyty. Każdego dnia tygodnia stwarzamy swój świat, budujemy życie, relacje, wykonujemy codzienne małe kroki do wyznaczonych celów, realizujemy rzeczy niesamowite... I tylko brakuje nam chwili na zachwyty nad tym dziełem.

Niedziela to dzień, który Bóg zarezerwował dla nas na zachwyty. Ten specjalnie pobłogosławiony przez Pana Boga dzień został powierzony człowiekowi, by także w tym uczył się Go naśladować. Wydawałoby się, że najprościej jest naśladować Boga w odpoczywaniu. Dlaczego więc jest tak trudno?

Izraelici niesamowicie poważnie traktowali ten uświęcony przez Boga dzień. W szabat nie mogli wspominać grzechów, nie mogli się spowiadać i okazywać skruchy. Dzień święty nie służył im nawet do składania próśb do Boga. W czasie tego siódmego dnia powstrzymywali się od jakiegokolwiek wysiłku, także w służbie Bogu. Co więcej, okazywanie bólu, żałoby oraz jakiegokolwiek post, były zakazane. Jednak w tych zakazach trochę się zapędzili...

Jezus, uzdrawiając w szabat człowieka ze sparaliżowaną ręką, pokazał, że „dzień święty święcić” to o wiele więcej niż tylko wypełniać przepisy prawa, utrzymywać pewne zasady, odhaczać punkty w naszym kalendarzu. Dzień święty święcić to przede wszystkim kochać. Kochać Boga i kochać ludzi. Przedkładać tę miłość ponad wszystkie inne ważne sprawy. Od wieków uczymy się, jak dzień święty święcić. Przepis jednak wydaje się być prosty. Wystarczy: **Odkryć Słowo, Zaufać Słowu a następnie Życ Słowem.**

„Jutro Niedziela” to trzy tomy, które prowadzą do poznania tajemnicy świętowania, poprzez odkrywanie Słowa, zaufanie Słowu i życie Słowem.

Odkrywaj Słowo

Każda niedzielna Liturgia Słowa to swoisty klucz do naszego życia i naśladowania Boga. Czytając Pismo Święte lub słuchając czytań w kościele, wyciągamy jakąś prawdę dla siebie, jednak dopiero w momencie, gdy jesteśmy wzbogaceni o przygotowanie do niedzieli, mamy szansę zobaczyć, „dotknąć” i przeżyć o wiele więcej.

Pismo Święte jest korespondencją. Stary Testament doskonale (jak świetnie pokazał to Michał Anioł w Kaplicy Sykstyńskiej, umieszczając obrazy ze Starego i Nowego Testamentu naprzeciwko siebie) koresponduje z Nowym Testamentem, nam samym jednak bardzo trudno jest to odkryć. Dlatego potrzebujemy klucza. Klucza do Słowa. Każda niedziela opisana w tym znakomitym Tryptyku „Jutro Niedziela”, to klucz do Słowa, klucz do naszego życia. Jak informuje nas klucz do II niedzieli adwentu roku C: *„Zawsze jest jakieś wyjście. Jeśli go nie widać, pokaże je Bóg”*. Tylko w Słowie możemy szukać rozwiązań na każdą sytuację. To z klucza opisanego w „Jutro Niedzieli” dowiemy się, że: *„Odpowiedzią na wszystkie pytania dotyczące rodziny jest rodzina Maryi i Józefa”*. To z klucza znalezionej przez Autorów, poznamy, że *„Tajemnicą Kościoła jest Wspólnota”* a *„Słuchając wspólnie Słowa tworzymy wspólnotę, do której przychodzi Jezus, by wypełnić wszystkie dane nam obietnice”*.

Odkrywając Słowo, dochodzimy do całkowitego przekonania, że nie ma w życiu takiej sytuacji, która nie byłaby opisana w Piśmie Świętym. Odnalezienie klucza do Słowa, oznacza odnalezienie klucza do naszego życia.

Zaufaj Słowu

Każdego dnia, a może nawet kilka razy dziennie, mówimy na modlitwie *„bądź wola Twoja”*. Deklarujemy całkowite zaufanie Bogu. Dokładnie wiemy, że o wiele łatwiej jest żyć, jeśli mamy w kim pokładać nadzieję. Jeśli mamy blisko kogoś, komu możemy zaufać. Jed-

nak zaufać to oznacza podjąć ryzyko. Całkowite zaufanie to przyjęcie wszystkiego, co Bóg zsyła, to rezygnacja z własnego pomysłu na życie. Zaufanie to całkowite pójście za Panem Bogiem bez względu na konsekwencje (PATRZ: Maryja).

Autorzy, w XXVIII niedzieli zwykłej roku B, opisują jedyne w Ewangelii *nieudane powołanie*, mowa o „*bogатыm młodzieńcu, który odszedł smutny*”. Odszedł smutny, ponieważ nie dał rady podjąć ryzyka i zaufać Jezusowi tak całkiem, bezgranicznie. Spełniał wszystkie warunki bycia uczniem Jezusa, jednak nie potrafił jednego: zaufać Mu bez reszty i zostawić dla Niego wszystkiego co ma. Musimy umieć zostawić wszystko ale tylko po to, by zyskać o wiele więcej: *Idąc za Jezusem, tracimy, żeby zyskać stokroć więcej.*

Zaufanie Słowu, wiąże się z ryzykiem ale tylko to zaufanie daje gwarancję prawdziwego życia.

Żyj Słowem

Nie zdajemy sobie sprawy, ile działań wykonujemy słowem. Ile dobrych i złych rzeczy na świecie, możemy dokonać wyłącznie słowem. Słowa, nawet te niewypowiedziane, wpływają na to, jacy jesteśmy. Słowa, kształtują nas, zostawiają w nas ślad, coś w nas rzeźbią. Każde słowo ma ogromną moc.

Nie ma jednak chyba bardziej przejmującej historii Słowa i zarazem historii świata, niż ta opisana przez św. Jana, w 250 słowach Prologu. „*Na świecie było [Słowo], a świat stał się przez Nie, lecz świat Go nie poznał... Wszystkim tym jednak, którzy Je przyjęli, dało moc*”.

Gdyby chcieć podsumować kluczem poszczególnych niedziel, co znaczy żyć Słowem, możemy wyciągnąć wniosek, że oznacza to żyć pełnią. Nie zadowalać się półśrodkami, tzn. jak mówi nam klucz do VIII niedzieli zwykłej roku C pamiętać: „*aby nie zwiódł nas sukces w rzeczach nieistotnych, ponieważ jesteśmy powołani do większych*”.

Żyć Słowem oznacza, żyć w światłości, w świetle (reflektorów), żyć pełnią. Tylko wtedy, gdy w naszym życiu *Słowo stanie się ciałem*, będziemy mogli jak pisze św. Jan oglądać „*chwałę , jaką Jednorodzony otrzymuje od Ojca*”.

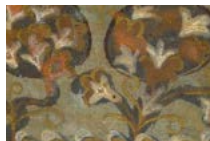
Idź, naśladowaj Boga!

Boża matematyka jest tak kompletnie inna od naszej, że bardzo trudno nam ją zrozumieć, a jeszcze trudniej naśladować. Kiedy Bóg dzieli między nas miłość, to tylko po to, by ją pomnożyć, kiedy *Jezus odchodzi, to tylko po to, by być jeszcze bardziej*. Kiedy już myślimy, że opanowaliśmy sztukę chodzenia za Jezusem, Jezus idzie po wodzie.

Jezus wybija nas całkowicie z tych schematów, w które bardzo szybko wpadamy, wybija nas z rutyny. Chce, byśmy każdego dnia (lub chociaż raz w tygodniu) spojrzeli na własne życie, zachwycili się nim i wybili z naszego myślenia, ale tylko po to, by umieć bardziej kochać. „*Spośród kilkuset praw Starego Testamentu Jezus wydobywa dwa najważniejsze*”, a dotyczą one miłości. Wszystkie przepisy prawa, przykazania, wszelkie matematyczne równania prowadzone przez Pana Boga, mają jedno rozwiązanie: miłość. Czwarta niedziela adwentu została opisana przez Autorów kluczem „Znaki”, które „dostrzeżesz, jeśli słuchasz. Doświadczysz spełnienia, jeśli wyruszysz.”

Ruszajmy zatem i naśladowmy Boga!

Aneta Liberacka

Czytanie z Księgi proroka Jeremiasza

Tak mówi Pan:

«Oto nadchodzą dni, kiedy wypełnię pomyślną zapowiedź, jaką obwieściłem domowi izraelskiemu i domowi judzkiemu.

W owych dniach i w owym czasie wzbudzę Dawidowi potomstwo sprawiedliwe; będzie wymierzać prawo i sprawiedliwość na ziemi.

W owych dniach Juda dostąpi zbawienia, a Jerozolima będzie trwać bezpiecznie. To zaś jest imię, którym ją będą nazywać: Pan naszą sprawiedliwośćią».

Oto słowo Boże.

PUNKT WYJŚCIA

PIERWSZA NIEDZIELA ADWENTU • Rozpoczął się nowy rok liturgiczny, rok C • **KOLOR SZAT:** fioletowy • **KOLEKTA:** Modlimy się, abyśmy przez dobre uczynki przygotowali się na *spotkanie przychodzącego Chrystusa* • **CZYTANIA:** W tę niedzielę zawsze słuchamy wygłoszonego na Górze Oliwnej wezwania Jezusa: *Czuwajcie*: Księga Jeremiasza 33,14–16 • 25,4–5,8–9.10.14 • Pierwszy List św. Pawła do Tesaloniczan 3,12–4,2 • Ewangelia wg św. Łukasza 21,25–28.34–36

PIERWSZE CZYTANIE

Sprawiedliwa Odrośl

• Jr 33,14–16

Wzbudzę Dawidowi potomstwo. Odczytujemy w tych słowach zapowiedź narodzenia Chrystusa

KSIĘGA: Jeremiasza • **AUTOR:** Jeremiasz • **CZAS POWSTANIA:** ok. 626–587 r. przed Chr. (dalsza redakcja po śmierci proroka) • **KATEGORIA:** wyrocznia prorocka • **KTO MÓWI:** Bóg • **ADRESACI:** Izraelici

BEZSKUTECZNE PRZESTROGI • Księga Jeremiasza pod względem liczby słów to najobszerniejsza księga Starego Testamentu. Zawiera aż pięćdziesiąt dwa rozdziały • Jeremiasz to wielki i kontrowersyjny dla ówczesnych prorok. Za życia uznawany za bluźniercę i zdrajcę narodu (👁️ Jr 26,7–9), po śmierci został „wywyższony” przez Boga, przeszedł do historii jako orędownik narodu (👁️ 2 Mch 15,14–16). Był świadkiem upadku Judy i Jerozolimy oraz niewoli babilońskiej (586 r. przed Chr.) • Jego księga pokazuje bezsilność proroka, który *bezszykownie przestrzega Izraela* przed postępowaniem, które przyniesie tragiczne skutki. Księga zawiera także wizję odnowy Izraela i Nowego Przymierza.

KSIĘGA POCIESZENIA • Ostrzeżenia przed nieszczęściem przeważają w całej Księdze Jeremiasza, a zwłaszcza w jego dwóch pierwszych częściach. Przypomnijmy, już w 722 r. przed Chr. Assyria uprowadziła dziesięć plemion Północy (Izraela). Prestrogi Jeremiasza sprawdzają się, wkrótce państwo przestanie zupełnie istnieć: w 598 r. przed Chr. Babilończycy dokonali pierwszej deportacji z Południa (Judy), a w 587 r. zniszczyli Jerozolimę, uprowadzając większość mieszkańców do niewoli. • Jednak pojawiają się czasem w Księdze Jeremiasza fragmenty odbiegające od przestrogi: obietnice przyszłego szczęścia i proroctwa związane z wizją odnowy Izraela. Przykładem jest Księga Pocieszenia (👁️ Jr 30,1–33,26). W czasie ucisku i nieszczęścia Jeremiasz opisuje w niej już powrót z wygnania oraz Nowe Przymierze – *znak miłosierdzia Bożego* i przebaczenia.

„**WZBUDZĘ POTOMSTWO**” • To właśnie z Księgi Pocieszenia pochodzi dzisiejsze czytanie. Zwróćmy uwagę na zapowiedź interwencji Boga,

który przyjdzie z pomocą swemu ludowi w czasie niebezpieczeństw: *Jerozolima będzie mieszkała bezpiecznie* • Zauważmy, że w proroctwie tym mamy do czynienia z podwójną zapowiedzią. Chodzi nie tylko o historyczny powrót ludu do Jerozolimy, ale także o wzbudzenie Dawidowi sprawiedliwego potomstwa. To *zapowiedź Chrystusa*.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Wypełnię pomyślną zapowiedź, jaką obwieściłem

Wzbudzę Dawidowi potomstwo sprawiedliwe

TRANSLATOR

• *Oto nadchodzą dni, kiedy wypełnię pomyślną zapowiedź, jaką obwieściłem domowi izraelskiemu i domowi judzkiemu (Jr 33,14)* • Dostownie: *Oto nadchodzą dni, kiedy podniosę (wskrzese) dobre słowo, jakie rzekłem domowi izraelskiemu i domowi judzkiemu.*

• *Wzbudzę Dawidowi potomstwo sprawiedliwe (Jr 33,15)* • w oryginale pojawia się słowo „odrośl” (*cemach cedaqah*). Zdanie dostownie brzmi: *Sprawie, że wszędzie (wykielkuje) dla Dawida sprawiedliwa odrośl.*

BIBLIJNY INSIDER

• **Wskrzese słowo** • Choć Izrael grzeszy i porzuca Przymierze z Bogiem, Bóg pozostaje wierny złożonym przez siebie obietnicom. Przymierze, że *podniesienie, wypełni, wskrzesi* dawne *dobre słowo* (👁 TRANSLATOR), które niegdyś ofiarował Izraelowi i Judzie. Cóż to za słowo? • To *obietnica dana Dawidowi*. W sercu ksiąg historycznych, w Drugiej Księdze Samuela, czytamy, że Bóg obiecał zbudować Dawidowi dom i dać mu potomstwo, które będzie zasiadać na wieki na tronie w Jerozolimie (👁 2 Sm 7) • „Dobre słowo” wydaje się umierać, kiedy ostatni monarchowie z rodu Dawida giną pod ciosami Babilończyków, odchodząc w niesławie. Boże Słowo jest jednak wiecznie żywe i aktualne. Bóg zapowiada jego wskrzeszenie i postanie Nowego Dawida.

• **Wytchnienie** • Proroctwo *o sprawiedliwej odrośli* to moment wytchnienia w Jeremiaszowych proroctwach przeciw królom Judy. Prorok na własne oczy ogląda upadek domu Dawida, którego kolejni reprezentanci lekkomyślnie podnoszą bunt przeciw Babilonii i zaniedbują przymierze z Panem.

• **Tęsknota** • W czasach, kiedy królowie zawodzą, rodzi się w Izraelu tęsknota za potężnym i sprawiedliwym władcą na wzór Dawida. Bóg zapowiada takiego monarchę, który ma wyrosnąć jak młody pęd ze spalonej niewiernością ziemi (👁 TRANSLATOR). Jego imię *Pan nasza sprawiedliwości* (*Jahwe cidqenu*) przypomina imię ostatniego króla Judy – Sedecjasza (*Cidqijahu*) – „Pan sprawiedliwości”.

Refren: Do Ciebie, Panie, wznoszę moją duszę.

*Daj mi poznać Twoje drogi, Panie, *
naucz mnie chodzić
Twoimi ścieżkami.
Prowadź mnie
w prawdzie według
swych pouczeń, *
Boże i Zbawco,
w Tobie mam
nadzieję.*

*Dobry jest Pan
i łaskawy, *
dlatego wskazuje
drogę grzesznikom.
Pomaga pokornym
czynić dobrze, *
uczy ubogich dróg
swoich.*

*Wszystkie ścieżki
Pana są pewne
i pełne łaski *
dla strzegących Jego
praw i przymierza.
Bóg powierza swe
zamiary swoim
czcicielom *
i objawia im swoje
przymierze.*

• **Oczekiwanie** • Niestety podobieństwo jest tylko pozorne. Sedecjasz doprowadzi Jerozolimę do upadku, okazując nieposłuszeństwo Słowu Bożemu przekazanemu mu przez Jeremiasza • Na zapowiedzianego przez Boga *sprawiedliwego potomka Dawida* przyjdzie Izraelowi czekać długich sześćset lat, do czasu przyjścia Chrystusa. Dzięki niemu Juda zostanie zbawiona, a Jerozolima zazna pokoju. On wypełni Bożą sprawiedliwość.

PSALM

Ufność • Ps 25(24),4–5.8–10.14

To piękna modlitwa: psalmista prosi Boga, by mógł poznać Jego drogi, a potem by Bóg go po nich prowadził

PSALM 25 • **AUTOR:** anonimowy lewita • **CZAS POWSTANIA:** pierwotna forma – czasy monarchii, obecna forma – czas powygnaniowy (po 538 r. przed Chr.)

PSALM ALFABETYCZNY • Psalm 25 jest psalmem alfabetycznym (następujące po sobie hebrajskie wersety rozpoczynają się od kolejnej litery hebrajskiego alfabetu). Niestety tej prawidłowości nie oddaje już tłumaczenie • Autorstwo psalmu przypisuje się Dawidowi, królowi Izraela. W formie obecnej pochodzi jednak od autora żyjącego w czasach po wygnaniu babilońskim. Być może dostosował on pierwotną formę lamentacji indywidualnej do liturgii świątynnej: choć dominuje w nim *bardzo osobisty ton*, widać redakcję, dzięki której mógł być wykonywany podczas liturgii.

LAMENTACJA I UFNOŚĆ • Psalm 25 określa się jako formę lamentacji, zbiorowej modlitwy błagalnej (*tefillah*). Świadczą o tym pierwsze i ostatnie wersety utworu (pominięte we fragmencie, który usłyszymy, choć powtarzane w refrenie psalmu): *Ku Tobie, Panie, wznoszę moją duszę...* oraz inny: *Boże, wybaw Izraela ze wszystkich jego ucisków* • Psalm jest także wyrazem zaufania psalmisty do Boga, na co wskazują pozostałe wersety. Dlatego niektórzy kwalifikują go właśnie jako *modlitwę zawierzenia*.

MODLITWA POKORNEGO • Fragmenty psalmu, które usłyszymy, zawierają prośbę psalmisty, by Pan okazał Izraelitom swoje drogi, a potem by ich po nich prowadził • Zwróćmy uwagę, że na pobrzmiwające w treści adwentowe wezwanie do *kroczenia ścieżkami Pana*.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Prowadź mnie w prawdzie

Dobry jest Pan i łaskawy, dlatego wskazuje drogę grzesznikom

Wszystkie ścieżki Pana są pewne

DRUGIE CZYTANIE

Coraz doskonalsi • 1 Tes 3,12–4,2

Pierwsze postanowienie adwentowe w historii. Paweł pisze: „Jezus przybędzie po wtórnie. Stawajcie się coraz doskonalszymi!”

KSIĘGA: Pierwszy List do Tesaloniczan • **NADAWCY:** św. Paweł, Sylwan i Tymoteusz • **ADRESACI:** chrześcijanie w Tesalonice • **CZAS POWSTANIA:** ok. 50/51 r. • **MIEJSCE POWSTANIA:** Korynt

PIERWSZE PISMO NOWEGO TESTAMENTU • Pierwszy List do Tesaloniczan jest uznawany za najstarsze pismo Nowego Testamentu. Paweł napisał je zaraz po założeniu wspólnoty i opuszczeniu Tesaloniki z powodu nieprzychylności mieszkających tam Żydów, podczas drugiej podróży misyjnej. Adresaci listu to **chrześcijanie nawróceni z pogaństwa** (👁 1 Tes 1,9), którzy za swoje nawrócenie płacą wysoką cenę przesładowań (👁 1 Tes 1,7) ze strony ich rodaków (👁 1 Tes 2,14).

UMOCNIENIE • Święty Paweł obawiał się m.in. tego, że doświadczenie przesładowań rozbije wspólnotę chrześcijańską w Tesalonikach. Obawy okazały się na szczęście płonne, a **list ma na celu umocnienie ich** w wierności otrzymanej Ewangelii (👁 1 Tes 4,1–2.10). Nie potrzebują pouczeń co do miłości braterskiej (👁 1 Tes 4,9) ani daty końca czasów (👁 1 Tes 5,1–2), nie widać u nich problemów natury moralnej • Jedyny problem to kwestia braku wiedzy co do losu zmarłych (👁 1 Tes 4,13–18).

„NA PRZYJŚCIE PANA NASZEGO” • Wysłuchamy fragmentu będącego częścią braterskiego umocnienia i pouczenia. Zwróćmy uwagę, że to umocnienie – życzenie **świętości** i **nienaganności** – dotyczy **szczególnego momentu**: powtórnego przyjścia Jezusa • Nikt nie jest w stanie przewidzieć dnia Sądu Ostatecznego, dlatego chrześcijanin nie powinien kierować swoim życiem tylko i wyłącznie ze względu na wizję bliskiej kary lub nagrody. Paweł zachęca do czujności, która polega na przestrzeganiu Bożych przykazań i wypełnianiu woli Boga w każdym momencie życia – tak w jego początkach, jak i u kresu.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Stawajcie się coraz doskonalszymi!

TRANSLATOR

• *A na koniec, bracia, prosimy was i napominamy w Panu Jezusie (...) stawajcie się coraz doskonalszymi! (1 Tes 4,2)* • dosłownie: **obyście obfitowali jeszcze bardziej.**

Czytanie z Pierwszego Listu Świętego Pawła Apostoła do Tesaloniczan

Bracia:

Pan niech pomnoży was liczebnie i niech spotęguje miłość waszą nawzajem do siebie i do wszystkich, jaką i my mamy dla was; aby serca wasze utwierdzone zostały w nienagannej świętości wobec Boga, Ojca naszego, na przyjście Pana naszego, Jezusa, wraz ze wszystkimi Jego świętymi.

Na koniec, bracia, prosimy was i napominamy w Panu Jezusie: zgodnie z tym, co od nas przejęliście o sposobie postępowania i podobania się Bogu – jak już zresztą postępujecie – stawajcie się coraz doskonalszymi! Wiecie przecież, jakie nakazy daliśmy wam w imię Pana Jezusa.

Oto słowo Boże.

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza

Jezus powiedział do swoich uczniów:

«Będą znaki na słońcu, księżycu i gwiazdach, a na ziemi trwoga narodów bezradnych wobec huku morza i jego nawałnicy. Ludzie mdleć będą ze strachu w oczekiwaniu wydarzeń zagrażających ziemi. Albowiem moce niebios zostaną wstrząśnięte. Wtedy ujrzą Syna Człowieczego, nadchodzącego w obłoku z mocą i wielką chwałą. A gdy się to dzieć zacznie, nabierzcie ducha i podnieście głowy, ponieważ zbliża się wasze odkupienie.

Uważajcie na siebie, aby wasze serca nie były ociążone wskutek obżarstwa, pijaństwa i trosk doczesnych, żeby ten dzień nie spadł na was zniekacka jak potrzask. Przyjdzie on bowiem na wszystkich, którzy mieszkają na całej ziemi.

Czujcie więc i módlcie się w każdym czasie, abyście mogli uniknąć tego wszystkiego, co ma nastąpić, i stanąć przed Synem Człowieczym».

Oto słowo Pańskie.

BIBLIJNY INSIDER

Paweł chce, aby serca Tesaloniczan zachowywały się w nienaganej świętości w momencie przyjścia Jezusa.

- **Mission impossible** • Już w Starym Testamencie pojawia się pytanie o to, *czy człowiek może pozostać „nienagannym”*, bez skazy przed obliczem Boga
- Odpowiedź jest negatywna. Elifaz z Temanu pyta Hioba: *Czyż u Boga człowiek jest niewinny, czy u Stwórcy śmiertelnik jest czysty?* (👁 Hi 4,17).
- **Otwarcie na Ducha** • To, co po ludzku niemożliwe, *staje się możliwe w Chrystusie*. On daje nam dostęp do świętości Boga i w ten sposób czyni nas bez skazy w oczach Bożych • Pawłowi chodzi nie tyle o chrześcijański wysiłek dążenia do doskonałości, ile o otwarcie się na Ducha, który jest darem Chrystusa, a który umacnia miłość i utwierdza serce chrześcijanina w świętości. Paweł wzywa nie tyle do stresującej, moralnej doskonałości, ile do obfitowania w dary Ducha i Bożą miłość, która jest przecież darem • Życie moralne to nic innego jak otwartość na Boże dary i pomnażanie ich.

EWANGELIA

Pan przyjdzie • Łk 21,25–28.34–36

Jezus mówi o sobie w trzeciej osobie: „Syn Człowieczy przybędzie”. I też zachęca do gotowości: „Czujcie i módlcie się”

EWANGELISTA: św. Łukasz • **CZAS POWSTANIA:** ok. 80 r. • **KATEGORIA:** mowa • **MIĘSCIE AKCJI:** Świątynia Jerozolimska • **CZAS AKCJI:** 33 r. • **KTO MÓWI:** Jezus • **ADRESACI:** uczniowie • **WERSJE:** Mt 24–29–30 • Mk 13,24–26

ŁUKASZ. OSOBA I DZIEŁO • W roku C dominować będzie Ewangelia wg św. Łukasza. O autorze trzeciej Ewangelii wiemy stosunkowo dużo. Wedle najstarszych tradycji, mających potwierdzenie w Dziejach Apostolskich, św. Łukasz był towarzyszem św. Pawła i *spisał głoszoną przez niego Dobrą Nowinę*. Według tradycji pochodził z Antiochii Syryjskiej, z wykształcenia był lekarzem (👁 Dz 4,14). Jego dzieło dzieli się na dwie księgi: pierwsza to Ewangelia, druga – jej kontynuacja – to Dzieje Apostolskie • W Ewangelii można wyróżnić kilka części: • ewangelię dzieciństwa (👁 Łk 1,5–2,52) • ewangelię cudów i przypowieści w Galilei (👁 Łk 4,14–9,50) • wypełnioną nauczaniem podróż do Jerozolimy (👁 Łk 9,51–19,28) • nauczanie o charakterze eschatologicznym w Jerozolimie (👁 Łk 19,29–21,38) • ewangelię Męki i Zmartwychwstania (👁 Łk 22,1–24,53).

„CZUWAJCIE!” • Pierwsza niedziela nowego roku liturgicznego i Adwentu charakteryzuje się tym, że zawsze słuchamy wówczas słów

Jezusa wypowiedzianych w Świątyni Jerozolimskiej (i na Górze Oliwnej), kilka dni przed Jego śmiercią na krzyżu, zwanych mową eschatologiczną. Są to fragmenty, w których Jezus **zachęca swoich uczniów do czuwania**. Czeką nas zatem zapis tych słów w redakcji Łukasza • Jak pisze Łukasz, Jezus *nauczał codziennie w świątyni, zaś noce spędzał na górze zwanej Oliwną*. Wypędził handlarzy, prowadził z faryzeuszami spór o władzę, o podatek należny Cesarzowi, z saduceuszami spierał się o zmartwychwstanie umarłych oraz pochwalił wdowę oddającą jedyny posiadany grosz.

MOWA ESCHATOLOGICZNA • Mowa eschatologiczna to ostatni fragment Ewangelii Łukasza, tuż przed męką i śmiercią. Rozpoczyna się stwierdzeniem, że świątynia jest przyozdobiona pięknymi kamieniami i darami: *Nie zostanie tu kamień na kamieniu...* – odpowiada Jezus • Usłyszymy dwa fragmenty mowy eschatologicznej: najpierw zapowiedź Jezusa dotyczącą końca czasów i paruzji, czyli przyjscia Syna Człowieczego. W drugiej części Jezus zwraca uwagę na **postawę gotowości uczniów**.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Wtedy ujrzą Syna Człowieczego, przychodzącego na obłoku z wielką mocą i chwałą

Uważajcie... żeby ten dzień nie spadł na was znienacka, jak potrzask

Czuwajcie więc i módlcie się w każdym czasie

TRANSLATOR

• **Będą znaki na słońcu, księżycu i gwiazdach, a na ziemi trwoga narodów bezradnych wobec huku morza i jego nawałnicy (Łk 21,25)** • Nawałnica to dosłownie: *fala, wznoszenie, niespokojny, „rzucający” ruch* (gr. *salos*). Można sobie wyobrazić występujące z brzegów ogromną falą morza i oceany.

• **A gdy się to dzieć zacznie, nabierzcie ducha i podnieście głowy, ponieważ zbliża się wasze odkupienie (Łk 21,28)** • Dosłownie: **wyprostujcie się** (gr. *anakypto*).

• **Żeby ten dzień nie spadł na was znienacka, jak potrzask (Łk 21,34–35)**
• Inaczej: *jak pułapka* (gr. *pagis*).

BIBLIJNY INSIDER

Jezus, stając w Jerozolimie, gdzie ma się dopełnić jego los, świadom nowego świata, który stwarza przez swój krzyż i zmartwychwstanie, ogłasza bliski koniec starej rzeczywistości. Wzywa do świadomego i czujnego życia w czasach ostatecznych i podaje znaki zbliżającego się kresu.

• **Na dwóch poziomach** • Może chodzić o katastrofy w wymiarze kosmicznym lub o znaki poprzedzające katastrofy naturalne, jak susze, trzęsienia ziemi i wojny. Ale sens może też być inny, głębszy • Dla starożytnych niebo ma także wymiar symboliczny: jest boskie i jest mieszkaniem bogów. Na końcu czasów Bóg okaże się jedynym władcą nieba i ziemi, ukazując kruchość i słabość wszystkiego, co człowiek ubóstwił. Pan **znów obejmie w posiadanie wszechświat**, który człowiekowi został oddany tylko w dzierżawę (👁️ Rdz 1–2).

• **Trwoga narodów** • bezradnych wobec szumu morza i jego nawałnicy. Tu również obraz można czytać na dwóch poziomach. Na poziomie naturalnym Jezus może zapowiadać kataklizm naturalny, podnoszenie się poziomu mórz i wielką falę przypominającą tsunami • W Biblii morze jest także symbolem śmierci, sił chaosu i zniszczenia, które tylko Bóg utrzymuje w ryzach (👁️ Hi 38,8). Znakiem zbliżającego się końca będzie **uwolnienie sił zniszczenia** i śmierci kumulowanych w świecie przez ludzki grzech, wobec których ludzie staną zupełnie bezradni.

• **Nadejście Syna Człowieczego** • Znaki na niebie i na ziemi będą preludium do ostatecznego przyjścia Chrystusa, który tym razem przybędzie już nie jako Ukrzyżowany, lecz **jako Pan Chwały**. Towarzyszące mu obłoki podkreślają Jego bóstwo • Jezus opisuje siebie obrazami zaczerpniętymi z Księgi Daniela, z wizji Syna Człowieczego (👁️ Dn 7,13–14). Wierzący nie mają się czego obawiać. Powinni wysoko podnieść głowy, przychodzi bowiem ich Wybawca.

• **Czuwanie i modlitwa** • Jezus podkreśla, że Jego ostateczne przyjście zaskoczy świat, tak jak zaskoczyło nas wcielenie i zmartwychwstanie. Podaje równocześnie dwa sposoby przygotowania się na koniec świata: czuwanie i modlitwa • **Czuwanie** (*agrypneo*) oznacza czuwanie nocne, nocne pochody wojsk czy sen pasterzy na tyle lekki, aby zbudzić się i walczyć o swoje stada. Czuwanie to walka i troska, o powierzone nam osoby i misje • **Modlitwa**, której Jezus nieustannie uczy w Ewangelii Łukasza, to poszukiwanie woli Bożej i prośba o siły do jej wypełnienia. Czuwający i uzbrojeni w modlitwę nie staniemy się łatwym łupem w walce o duszę świata.

LINKI

• **Wtedy ujrzą Syna Człowieczego, nadchodzącego w obłoku z mocą i wielką chwałą** (Łk 21,27)

Dn 7,13–14: *Patrzałem w nocnych widzeniach: a oto na obłokach nieba przybywa jakby Syn Człowieczy. Podchodzi do Przedwiecznego i wprowadzają Go przed Niego. Powierzono Mu panowanie, chwałę i władzę królewską, a służyły Mu wszystkie narody, ludy i języki. Panowanie Jego jest wiecznym panowaniem, które nie przeminie, a Jego królestwo nie ulegnie zagładzie*

STO SŁÓW

Adwent to oczekiwanie na przyjście Mesjasza. Wierzący od niepamiętnych lat wypatrują Sprawiedliwego, Bóg potwierdza, że On przyjdzie (PIERWSZE CZYTANIE).

Adwent to oczekiwanie w podwójnym sensie: na pierwsze przyjście Chrystusa (Boże Narodzenie, które już się stało) oraz powtórne jego przyjście, czyli Paruzję (EWANGELIA). Oba znaczenia wyraża Liturgia Słowa.

Oczekiwanie wiąże się z konkretną postawą, której wymaga Adwent. Z Liturgii Słowa wypływają jasne postanowienia: dać się prowadzić ścieżką Boga (PSALM), stawać się doskonalszymi (DRUGIE CZYTANIE), czuwać (EWANGELIA)

Dobrze, że Adwent – oczekiwanie na Paruzję – tak ściśle łączy się z Adwentem – oczekiwaniem na Boże Narodzenie. Łatwiej pojmujemy, że czekać na Ten Dzień to nie oczekiwać z trwogą, lecz z nadzieją na Wytęsknionego. *Marana tha!* Przyjdź, Panie! Czekamy!

PUNKT WYJŚCIA

DRUGA NIEDZIELA ADWENTU • Rok C • **KOLOR:** fioletowy • **KOLEKTA:** Modlimy się, aby troski doczesne nie przeszkadzały nam w dążeniu na *spotkanie z Chrystusem*, lecz nadprzyrodzona mądrość kształtowała nasze czyny • **CZYTANIA:** W tę niedzielę zawsze słuchamy Ewangelii o działalności Jana Chrzciciela • Księga Barucha 5,1–9 • Psalm 126,1–6 • List św. Pawła do Filipian 1,4–6.8–11 • Ewangelia wg św. Łukasza 3,1–6

Czytanie z Księgi proroka Barucha

PIERWSZE CZYTANIE

„**Odlóż szatę smutku!**” • Ba 5,1–9

Tak mówi Bóg do kobiety, która straciła męża i dzieci. Obiecuje ich powrót i mówi, że znów stanie się Oblubienicą. Tą kobietą jest... Jerozolima

KSIĘGA: Barucha • **AUTOR:** Baruch i anonimowy redaktor • **CZAS POWSTANIA:** VI–II w. przed Chr. • **KATEGORIA:** mowa prorocka

O KSIEDZE BARUCHA • Między dwiema monumentalnymi księgami prorockimi Starego Testamentu – Jeremiasza i Ezechiela – kryją się dwie krótkie księgi: Lamentacje i Księga Barucha. Autorem drugiej z nich jest Baruch, przyjaciel i sekretarz Jeremiasza. Od niego na pewno pochodzą dwa pierwsze rozdziały, a pozostałe? Nie do końca wiadomo. Do naszych czasów księga zachowała się jedynie w języku greckim, stąd brak jej w hebrajskim kanonie pism świętych. Po powrocie z wygnania babilońskiego dzieło było prawdopodobnie używane przez wspólnotę *podczas liturgii pokutnej* • Na księgę składają się • modlitwa pokutna w stylu synagogałnym (👁 Ba 1,15–3,8) • nauka o Prawie (👁 Ba 3,9–4,4) • tzw. Wyznanie Jerozolimy (👁 Ba 4,5–5,9) oraz • list Jeremiasza o marności bożków (👁 Ba 6).

DIALOG JEROZOLIMY Z BOGIEM • *Wyznanie Jerozolimy*, trzecia część księgi, to mowa pełna narzekania i nadziei. Cechą charakterystyczną jest niezwykła forma literacka utworu (zwana personifikacją): to mowa *Jerozolimy*, miasta. *Jerozolima jest cierpiącą kobietą* – wdową opuszczoną przez Boga i matką opuszczoną przez dzieci • Pierwsza część to lament pełen bólu i narzekania: *Zostałam opuszczona z powodu grzechów dzieci moich* – wyznaje. Dzieci to mieszkańcy Jerozolimy, którzy opuścili Jerozolimę w wyniku niewoli babilońskiej • W drugiej części przemawia Bóg. Odpowiada na lament Jerozolimy, kierując ku niej słowo pocieszenia i nadziei.

ZANIM USŁYSZYSZ • To właśnie drugą część mowy – pocieszającą odpowiedź Boga – usłyszemy w czytaniu. Zwróćmy uwagę, że Bóg zwraca się *do Jerozolimy jak do osoby*. Jerozolima w pieśni Barucha symbolizuje

Odlóż, Jerozaleń, szatę smutku i utrapienia swego, a przywdziej wspaniałe szaty chwały, dane ci na zawsze przez Pana. Przyoblecz się w płaszcz sprawiedliwości pochodzącej od Boga, włóż na głowę swą koronę chwały Przedwiecznego! Albowiem Bóg chce pokazać wspaniałość swoją wszystkiemu, co jest pod niebem. Imię twe u Boga na wieki będzie nazwane: «Pokój sprawiedliwości i chwała pobożności».

Podnieś się, Jerozaleń! Stań na miejscu wysokim, spojrzij na wschód, zobacz twe dzieci, zgromadzone na słowo Świętego od wschodu słońca aż do zachodu, rozradowane, że Bóg o nich pamiętał. Wyszli od ciebie pieszo, pędzeni przez wrogów, a Bóg przyprowadzi ich niesionymi z chwałą, jakby na tronie królewskim. Albowiem postanowił Bóg zniżyć każdą górę wysoką, pagórki odwieczne, doły zasypać do zrównania z ziemią, aby bezpiecznie mógł kroczyć Izrael

w chwale Pana.
Na rozkaz Pana lasy i drzewa pachnące ocieniać będą Izraela. Z radością bowiem poprowadzi Bóg Izraela do światła swej chwały z właściwą sobie sprawiedliwością i miłosierdziem.

Oto słowo Boże.

człowieka przeżywającego głęboki dramat • Słowo Boga skierowane jest do ludzi, którzy cierpią z powodu konsekwencji swoich grzechów, pogrążonych w rozpacz, beznadziei, rozpamiętujących błędy i porażki.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Odlóż, Jeruzalem, szatę smutku i utrapienia swego

Bóg chce pokazać wspaniałość swoją wszystkiemu

Podnieś się!

TRANSLATOR

• **Odlóż, Jeruzalem, szatę smutku i utrapienia swego, a przywdziej wspaniałe szaty chwały, dane ci na zawsze przez Pana (Ba 5,1)** • Tekst grecki mówi o Jeruzolimie, która zamiast szaty żałoby i prześladowań, złego traktowania (*kakosis*) ma założyć na siebie dosłownie: *czyste piękno (euprepeia) wiecznej Bożej chwały*.

• **Włóż na głowę swą koronę chwały Przedwiecznego! (Ba 5,2)** • Greckie *mitra* oznacza zawój bądź turban, które nie są właściwym okryciem głowy kobiety. Być może chodzi o diadem, koronę, jaką podczas ceremonii zaślubin na Bliskim Wschodzie zakłada się na głowę małżonki. Bóg ponownie poślubia swoją Jeruzolimę. To także ozdobne nakrycie głowy noszone przez zamężne kobiety (👁 Jdt 10,3; 16,8).

BIBLIJNY INSIDER

• **Wdowa matka** • W pierwszej części pieśni (👁 Ba 4,9–37) Jeruzolima stała się wdową, opuszczoną przez Boga, doświadczającą rozproszenia swych dzieci: *Bóg zasmucił mnie bardzo, widzę bowiem niewolę moich synów i córek... Niech nikt się nie śmieje, żem wdowa i opuszczona przez wielu. Zostałam opuszczona z powodu grzechów dzieci moich* • Tymczasem Bóg każe swojej małżonce **podnieść oczy** i patrzeć, jak wracają do niej jej dzieci: *Spojrzyj na wschód, zobacz twe dzieci... wyszli od ciebie pieszo, pędzeni przez wrogów, a Bóg przyprowadzi ich niesionych z chwałą, jakby na tronie królewskim* • Jeruzolima z wdowy staje się znów płodną matką.

• **Nowe szaty królowej** • W pierwszej części pieśni Jeruzolimy – *opuszczonej przez dzieci matki* – symbolem jej smutku były żałobne szaty: *Ja zaś sama i opuszczona zostać muszę. Zdjęłam szatę pokoju, a przyoblekałam się w wór...* • Zanim Jeruzolima doczeka powrotu swoich dzieci, Bóg chce, aby **przestała wspominać swoją tragiczną przeszłość**, kontemplować upadki i nieszczęścia: *Odlóż, Jeruzalem, szatę smutku i utrapienia swego* • Bóg chce, żeby rzuciła Mu to wszystko do stóp, ubierając zamiast tego nową szatę: *Przywdziej wspaniałe szaty chwały* • Otrzymuje koronę, znak królewskiej godności, oraz nowe imię: **Włóż na głowę swą**

koronę chwały Przedwiecznego... Imię twe u Boga, na wieki będzie nazwane: «Pokój sprawiedliwości i chwała pobożności!»

ZWRÓĆ UWAGĘ

- Smutek, w którym pogrążona była Jerozolima, odbierał jej prawo do miłości i poczucie własnej wartości. Sączył jej do serca słowa o opuszczeniu przez wszystkich, także przez Boga. Uczynił z niej bezpłodną, zastygłą w rozpamiętywaniu swej przeszłości pustynią. Można śmiało powiedzieć, że szata żałobna, w którą przybrała się Jerozolima, nie została utkana ludzkimi rękoma.
- Bóg chce, aby Jego Jerozolima przybrała na siebie szatę czystego piękna (gr. *euprepeia*), które pochodzi od samego Pana, promieniuje z Jego chwały (Ba 5,1b).
- Jerozolima – opuszczona matka – symbolizuje każdego z nas, pogrążonego w smutku. Bóg przypomina, że w Jego oczach każdy człowiek pozostaje wciąż piękny. Nosi w sobie blask Bożej chwały, którego nie jest w stanie odebrać mu żadna życiowa okoliczność, złość innych i prześladowania. Ta szata jest dana na zawsze, ponieważ jest to szata nieodwołalnej Bożej miłości • Bóg nie godzi się na to, aby smutek wysysał życie z Jego dzieci. Przychodzi, aby nas z Niego wyrwać, uwalniając piękno i życie zamknięte w nas. Pokazuje wyjście ze smutku – tym wyjściem jest Jego nieodwołalna miłość.

PSALM

Jak we śnie • Ps 126 (125),1b–2b.2c–3.4–5.6

Łzy i strach to nie koniec świata. Historia potwierdza, jak wiele razy Bóg odmienia los

PSALM 126 • AUTOR: anonimowy lewita • **CZAS POWSTANIA:** okres powrotu z wygnania, ok. 538 r. przed Chr.

PIEŚŃ WSTĘPOWAŃ • Psalm 126 powstał w czasie powrotu z wygnania i odbudowy kraju za Ezdrasza i Nehemiasza. To pieśń pielgrzymia pisana być może przez kogoś, kto na własne oczy oglądał **cud powrotu z wygnania** w Babilonii, pełna nadziei pieśń wstępowań (*szir hama-alot*). Ze względu na pojawiające się w niej „my” kwalifikuje się ją do gatunku wspólnotowego dziękczynienia. Stoi za nią wspólnota, która dziękuje Bogu za wyzwolenie z niewoli i odbudowę swoje życie w spustoszonej rodzinnej ziemi.

RZECZYWISTOŚĆ JAK SEN • Usłyszmy cały psalm, podzielony na cztery strofy. Pierwsza opisuje Wyjście z Babilonii, które Izraelitom wydaje się snem. Druga przytacza pełne podziwu głosy pogan dostrzegające w losie Izraela rękę Boga. Strofa trzecia to modlitwa o błogostawieństwo

Refren: Pan Bóg uczynił wielkie rzeczy dla nas.

Gdy Pan odmienił los Syjonu,
wydawało się nam, że śnimy.
Usta nasze były pełne śmiechu,*
a język śpiewał z radości.*

*Mówiono wtedy między narodami: *
«Wielkie rzeczy im Pan uczynił».
Pan uczynił nam wielkie rzeczy *
i radość nas ogarnęła.*

Odmień znowu nasz los, o Panie,
jak odmieniasz strumienie na Południu.
Ci, którzy we łzach sieją,*
żąć będą w radości.*

Idą i płaczą,
niosąc ziarno na zasiew,
lecz powrócą z radością,*
niosąc swoje snopy.*

Czytanie z Listu Świętego Pawła Apostoła do Filipian

Bracia:

Zawsze, w każdej modlitwie, z radością zanoszę prośbę za was wszystkich – z powodu waszego udziału w szerzeniu Ewangelii od pierwszego dnia aż do chwili obecnej. Mam właśnie ufność, że Ten, który zapoczątkował w was dobre dzieło, dokończy go do dnia Chrystusa Jezusa.

Albowiem Bóg jest mi świadkiem, jak gorąco tęsknię za wami wszystkimi ożywiony miłością Chrystusa Jezusa. A modlę się o to, by miłość wasza doskonaliła się coraz bardziej i bardziej w głębszym poznaniu i wszelkim wyczuciu dla oceny tego, co lepsze, abyście byli czysti i bez zarzutu na dzień Chrystusa, napełnieni płonem sprawiedliwości, który przynosimy przez Jezusa Chrystusa, na chwałę i cześć Boga.

Oto słowo Boże.

w trudnym czasie odbudowy kraju. Wreszcie strofa czwarta to pieśń żniwiarzy, którzy symbolizują Izraela, dziś płaczącego i zmagającego się ze swym losem, który **Bóg ma moc odmienić** i nasycić radością.

USTA PEŁNE ŚMIECHU • Psalm został dobrany do dzisiejszej Liturgii z dwóch powodów. Przede wszystkim przedstawia **powrót z wygnania mieszkańców Jerozolimy**, opisany alegorycznie i zapowiedziany w pierwszym czytaniu • Opisuje też doświadczenie odmiany losu – od łez i strachu do **ust pełnych śmiechu**.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Wydawało się nam, że śnimy

Wielkie rzeczy im Pan uczynił

Odmień znowu nasz los, o Panie

DRUGIE CZYTANIE

Mały traktat o cierpieniu • Flp 1,4–6.8–11

Prześladowani Filipianie dowiedzieli się, że i Paweł, któremu zawdzięczają wiarę, jest uwięziony. Ten pisze im, by nie zwątpili. Ewangelia zwycięży

KSIĘGA: List do Filipian • **NADAWCA:** św. Paweł i Tymoteusz • **ADRESACI:** wspólnota chrześcijańska w Filipi • **MIEJSCE POWSTANIA:** Efez, Cezarea lub Rzym • **CZAS POWSTANIA:** 54–57 r. (Efez), 57–59 r. (Cezarea) lub 60–64 r. (Rzym)

Z WIĘZIENIA • Przez dwie kolejne niedziele słuchać będziemy fragmentów listu, który św. Paweł pisał do chrześcijan w Filipi. Pisząc list, Paweł przebywał pod strażą pretorianów. Straż ta musiała bronić go, a zarazem nadzorować wykonywanie kary. Więzienie nie miało ścisłego reżimu, skoro Paweł mógł otrzymywać wieści z Filipi, przyjmować gości, dary lub też posyłać współtowarzyszy z listami • List do Filipian to **podziękowanie za wsparcie** i serdeczność okazaną Pawłowi przez wspólnotę. Apostoł zapewnia adresatów, że misja głoszenia Ewangelii pomimo jego uwięzienia nie została wstrzymana, a on sam ma się dobrze. W liście odnajdujemy jeden z najdojrzałszych opisów cierpienia Pawła łączącego się z Krzyżem Pana oraz przejmujące wezwanie do radości w Panu pośród przeciwności.

MODLITWA I PROŚBY • Przed nami fragment wstępu Listu do Filipian, w którym Paweł dziękuje za udział wspólnoty w jego głoszeniu Ewangelii i modli się, aby Bóg **dokończył w nich dobre dzieło** rozpoczęte rękoma apostoła.

ACEDIA • Adwentowy charakter słów św. Pawła zauważymy w ostatniej części tego osobistego, wyrażającego miłość i tęsknotę do Filipian, fragmentu. Paweł przypomina o gotowości (świętości i nieskalaności)

na dzień przyjścia Chrystusa • Zwróćmy szczególną uwagę także na drugie zdanie. Paweł dotyka problemu acedii – *pokusy podpowiadającej, że nie dotrzemy do celu*, jaki sobie założyliśmy lub jaki stawia przed nami Bóg. Paweł mówi o wyjściu dla tych, którzy ustają w połowie drogi.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Ten, który zapoczątkował w was dobre dzieło, dokończy go

...aby miłość wasza doskonalila się coraz bardziej i bardziej

TRANSLATOR

• **Albowiem Bóg jest mi świadkiem, jak gorąco tęsknię za wami wszystkimi ożywiony miłością Chrystusa Jezusa (Flp 1,8)** • Dostownie: *en splanchnois Jesou Christou – we wnętrznościach Jezusa Chrystusa*. Albo: *doświadczając tej samej miłości, która poruszała wewnątrz Jezusa Chrystusa*. Innymi słowy, serce św. Pawła wypełniają te same uczucia i troska, które wypełniały Zbawiciela.

• **...abyście byli czysti i bez zarzutu na dzień Chrystusa (Flp 1,10)** • dostownie: *aproskopi*, czyli *niedający powodów do oskarżeń w dniu sądu*.

BIBLIJNY INSIDER

• **Bóg dokończy dzieło** • Acedię, fizyczno-duchowe zjawisko, *ojcowie pustyni nazywali demonem południa*. Wmawia on nam, że nie dotrzemy do celu, jaki sobie założyliśmy lub jaki stawia przed nami Bóg. Dalsza droga przekracza nasze ludzkie siły, a meta wydaje się być wciąż bardzo odległa. Acedia ociera się o rozpacz • Z tego typu pokusami muszą mierzyć się ludzie wszystkich czasów. Przeżywają je także Filipianie. W liście do wspólnoty w Filipi Paweł pisze: *Mam właśnie ufność, że Ten, który zapoczątkował w was dobre dzieło, dokończy go do dnia Chrystusa Jezusa*.

• **Powstrzymana Ewangelia** • Pamiętajmy, że Paweł kieruje te słowa do wspólnoty Kościoła, która przeżywa prześladowania i równocześnie dowiaduje się, że także ich apostoł przebywa w więzieniu. Filipianie mogą się ugiąć pod ciężarem tych doświadczeń i pomyśleć, że Ewangelia, którą głosił Paweł, zostanie powstrzymana • *Czy wystarczy im sił*, aby nieść ją dalej bez swojego duchowego ojca i przewodnika?

• **Wyjście i pomoc** • Paweł uspokaja ich: Ewangelii nie powstrzyma ani więzienie, ani ludzka słabość. Filipianie wzięli udział w dziele Bożym i to sam Bóg zatroszczy się o to, aby dzieło to zostało dokończone w dzień Chrystusa Pana • Innymi słowy, Paweł stwierdza, że to łaska Boża pomaga nam zrealizować nasze życiowe misje, ukończyć bieg, który wydaje się być zbyt trudny do ukończenia o ludzkich siłach • Podobne słowa słyszeli na początku swojej drogi wszyscy wielcy

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza

Było to w piętnastym roku rządów Tyberiusza cesarza. Gdy Poncjusz Płat był namiestnikiem Judei, Herod tetrarchą Galilei, brat jego Filip tetrarchą Iturei i Trachonitydy, Lizaniasz tetrarchą Abilenu; za najwyższych kapłanów Annasza i Kajfasza skierowane zostało słowo Boże do Jana, syna Zachariasza, na pustyni.

Obchodził więc całą okolicę nad Jordanem i głosił chrzest nawrócenia dla odpuszczenia grzechów, jak jest napisane w księdze mów proroka Izajasza:

«Głos wołającego na pustyni: Przygotujcie drogę Panu, prostujcie ścieżki dla Niego! Każda dolina zostanie wypełniona, każda góra i pagórek zrównane, drogi kręte staną się prostymi, a wyboiste drogami gładkimi! I wszyscy ludzie ujrzą zbawienie Boże».

Oto słowo Pańskie.

przewodnicy i prorocy Starego Testamentu, których Bóg zapewniał: **Ja będę z tobą** (👁️ Rdz 12,3 • Wj 3,12 • Iz 43,2). Łaska, która nas niesie, i siła, która przychodzi od Pana, to **wyjdźcie** i pomoc, dla wszystkich, którzy tracą motywację i siły do życia wiarą.

• **Sens cierpienia** • Jest jeszcze inna ważna nauka, która płynie z cierpień przeżywanych przez Filipian. Dzięki nim biorą oni udział w zmaganiach Pawła i jego głoszeniu Ewangelii. Dzięki swoim trudom stają się współpracownikami apostoła. W sytuacji próby doświadczają jego miłości i troski. Wreszcie przez walkę przygotowują się, aby czysti i bez zarzutu, napełnieni płonem sprawiedliwości, stanęli przed Panem w dniu Jego przyjścia • List do Filipian to **mały traktat o sensie cierpienia** w życiu chrześcijanina.

EWANGELIA

Przygotujcie drogę Panu! • Łk 3,1–6

Jan wzywa ludzi, by przygotowali się na przyjście Mesjasza. Nie spodziewa się jednego – On sam wyjdzie po nich na pustynię

EWANGELISTA: św. Łukasz • **CZAS POWSTANIA:** ok. 80 r. • **KATEGORIA:** wydarzenie • **MIEJSCE AKCJI:** brzegi Jordanu • **CZAS AKCJI:** tradycyjnie ok. 30 r. • **KTO MÓWI:** Jan Chrzciciel • **ADRESACI:** zgromadzone tłumy • **WERSJE:** Mt 3,1–6 • Mk 1,1–6 • J 1,6n.23

JAN POPRZEDZA MESJASZA • Spośród Ewangelistów to Łukasz najdokładniej opowiedział wczesne dzieciństwo Jezusa. Pierwsze dwa rozdziały jego Ewangelii to tzw. Ewangelia Dzieciństwa • Uwaga skupiona jest w nich nie tylko na Jezusie, ale **także na Janie Chrzcicielu**. Chrzciciel poprzedza i zapowiada Jezusa swymi narodzinami, misją, a w końcu śmiercią. W drugą i trzecią niedzielę Adwentu zawsze słyszemy słowa Ewangelii o działalności Jana na pustyni judzkiej: Adwent poprzedza Boże Narodzenie, tak jak Jan poprzedza Mesjasza.

PRZYGOTOWANIE • Po ewangelii dzieciństwa następuje w 3 rozdziale tzw. przygotowanie **do działalności Jezusa**. Opowiada ono o działalności Jana, którego spotykamy już jako dorosłego człowieka, który przygotowuje drogę dla Mesjasza. Jan udziela chrztu nawrócenia dla odpuszczenia grzechów i zapowiada przyjście mocniejszego od siebie, który chrzcić będzie Duchem Świętym • Zaraz potem Łukasz opisuje chrzest Jezusa w Jordanie i podaje Jego rodowód. Jezus ochrzczony przez Jana oddał się na pustynię – tymczasem w trzecim rozdziale słyszymy jeszcze o uwięzieniu Chrzciciela.

W KONKRETNYM CZASIE, W KONKRETNYM MIEJSCU • Zwróćmy uwagę na charakterystyczną dla Łukasza reporterską wręcz dokładność: czasu (pierwsze zdanie) i miejsca (drugie zdanie Ewangelii) • Istotą

Ewangelii jest orędzie Jana, wołanie skierowane do ludzi przygotowujące ich na przyjście Mesjasza. Jan mówi **o wyjściu dla tych, którzy chodzą drogami grzechu**.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Przygotujcie drogę Panu, prostujcie ścieżki dla Niego!

Wszyscy ludzie ujrzą zbawienie Boże

BIBLIJNY INSIDER

• **Kiedy?** • Widzimy Jana, który posłuszny Słowu Bożemu pojawia się na pustyni, aby głosić tam chrzest nawrócenia dla odpuszczenia grzechów (👁️ Łk 3,3). Łukasz troszczy się o to, aby **precyzyjnie usytuować misję Jana** w kontekście historii powszechnej • Chrzciel rozpoczyna swoje głoszenie w czasach Tyberiusza Cezara (14–37 r.) i Poncjusza Piłata (26–36 r.), między wrześniem 27 i październikiem 28 r., za najwyższych kapłanów Annasza (6–15 r.) i Kajfasza (18–37 r.).

• **To nie bajka** • Dlaczego Łukasz tak troszczy się o precyzyjną lokalizację czasową? Ponieważ orędzie, które przynosi Chrzciel, to nie legenda ani kolejna pobożna bajka, ale zapowiedź Ewangelii, która **odmieniła historię i los świata** • To zapowiedź Tego, który okazał się być potężniejszym od rzymskich cesarów i prokuratorów, który swoim autorytetem przewyższył najwyższe autorytety duchowe judaizmu.

• **Na pustyni** • Pustynia, na której staje Jan, ma także znaczenie symboliczne. Przez pustynię przez czterdzieści lat Izrael wędrował do Ziemi Obiecanej. Tam, na stepach Moabu, zostawił ich także wielki Mojżesz, wstępując do Pana (👁️ Pwt 33,1) • Później przez pustynię Izrael wracał do swojej ziemi obiecanej z Wypędzenia w Babilonii (👁️ PIERWSZE CZYTANIE) • Za chwilę nad Jordanem stanie Jezus, aby dokończyć dzieła Mojżesza. To On prawdziwie i na trwałe **wprowadzi Izraela do jego Ziemi Obiecanej**.

• **Wyznać grzech** • Chrzciel głosi chrzest nawrócenia na odpuszczenie grzechów, którego dokona Mesjasz. Nawołuje do prostowania swoich dróg i do zmiany życia, która pozwoli doświadczyć miłosierdzia, a nie kary nadchodzącego Mesjasza. Na początku potrzebna jest jednak skrucha i pragnienie nawrócenia i do tego właśnie wzywa Chrzciel • **Mesjasz odpowie na ludzką skruchę**, udzielając grzesznikom odpuszczenia grzechów. Później da nam siłę do tego, aby kroczyć w swym życiu prostymi, Bożymi drogami. Na początku trzeba wyznać własną niemoc i grzech.

• **Bóg wychodzi pierwszy** • Samego Chrzciela zaskoczy fakt, że ten Mesjasz nie będzie czekał na nawrócenie grzeszników, ale **sam wyruszy na ich poszukiwanie** (👁️ Łk 7,19). Będzie walczył o prostytutki

i celników, będzie siadał z nimi do stołu i okazywał im swoją miłość, zanim jeszcze Ci nawrócą się i zmieniają swoje życie (👁 Łk 5,27–30 • Łk 7,34 • Łk 19,1–10). Jezus to wyjście Bożego przebaczenia i uprzędzającej miłości naprzeciw tym, którzy wędrują zagubieni na krętych drogach słabości i grzechu życia.

STO SŁÓW

Bo zawsze jest wyjście. Liturgia Słowa mówi o nim aż w trzech sytuacjach.

Autor księgi Barucha mówi o wyjściu dla tych, którzy są pogrążeni w smutku. Jerozolima – zhańbiona niewiasta, porzucona przez męża, która straciła swe dzieci – doświadczy odmiany losu.

Paweł mówi o wyjściu dla tych, którzy ustają w połowie drogi. Z pokusą acedii, czyli przekonania: *nie dotrę do celu, jaki założyłem, jaki stawia przede mną Bóg, bo nie mam już sił, a droga jeszcze daleka* – mierzą się ludzie wszystkich czasów. Ten, który zapoczątkował... dobre dzieło, dokończ go – przekonuje Paweł.

Ewangelia mówi o wyjściu dla tych, którzy chodzą drogami grzechu. Jan Chrzciciel głosi na pustyni chrzest na odpuszczenie grzechów.

Niezależnie od tego, czy przygniata nas cierpienie zhańbienia, czy brak sił w realizacji celów, czy też po prostu nasz grzech – zawsze jest wyjście. Jeśli brak ci sił, pokaże je Słowo.

Czytanie z Księgi proroka Sofoniasza

Wyśpiewuj, Córo Syjońska! Podnieś radosny okrzyk, Izraelu! Ciesz się i wesel z całego serca, Córo Jeruzalem! Oddalił Pan wyroki na ciebie, usunął twego nieprzyjaciela; Król Izraela, Pan, jest pośród ciebie, nie będziesz już bąta się złego.

Owego dnia powiedzą Jeruzolimie: «Nie bój się, Syjonie! Niech nie słabną twe ręce!» Pan, twój Bóg, jest pośród ciebie, Mocarz, który zbawia, uniesie się weselem nad tobą, odnowi cię swoją miłością, wzniesie okrzyk radości.

Oto słowo Boże.

PUNKT WYJŚCIA

TRZECIA NIEDZIELA ADWENTU • Rok C • Niedziela Gaudete • **KOLOR:** fioletowy lub różowy • **KOLEKTA:** Modlimy się, abyśmy *z radością obchodzili tajemnicę* naszego zbawienia • **CZYTANIA:** W niedzielę *Gaudete* czytania I i II oraz psalm niemal zawsze mówią o radości. Ewangelia, podobnie jak w II niedzielę Adwentu, opowiada o Janie Chrzcicielu • Księga Sofoniasza 3,14–17 • Psalm Iz 12,2,3 i 4-6 • List św. Pawła do Filipian 4,4–7 • Ewangelia wg św. Łukasza 3,10–18

PIERWSZE CZYTANIE

Pan pośród ciebie • So 3,14–17

Sofoniasz kieruje do Jeruzolimy wezwanie, by zaintonować radosny hymn. Dlaczego? Powód jest jeden, ale wystarczający: *Z nami jest Pan*

KSIĘGA: Sofoniasza • **AUTOR:** Sofoniasz • **CZAS POWSTANIA:** II poł. VII w. przed Chr. • **KATEGORIA:** wyrocznia prorocka • **KTO MÓWI:** prorok • **ADRESACI:** Jeruzolima

OSTATNI ZRYW • Jego imię – *Sefanja* – oznacza: Jahwe chroni. Prorok Sofoniasz działał w Królestwie Południowym w VII w., prawdopodobnie za czasów jednego z najbardziej pogańskich królów, Manassesza (640–630). Przedstawia się jako syn Kusziego, być może jest etiopskiego pochodzenia • Jego księga to niemal w całości *zapowiedź nadchodzącego Dnia Jahwe*, kary i sądu, która spadnie na narody pogańskie oraz Jeruzolimę. Orędzie Sofoniasza piętnujące kultury pogańskie i niesprawiedliwość przyniosło skutek – przygotowało reformę religijną kraju za czasów następcy Manassesza, Jozjasza (622). Był to ostatni zryw Królestwa Judy przed pogrążeniem się w chaos i ostatecznym rozbiciem przez Babilończyków w 587 r.

OBIETNICA ZBAWIENIA • Księga Sofoniasza, jedna z dwunastu ksiąg tzw. proroków mniejszych, jest krótka: ma zaledwie trzy rozdziały. Rozdział 3 zapowiada *sąd Boży nad Jeruzolimą* (👁 So 3,1–8). Po nim pojawiają się obietnice zbawienia skierowane do Reszty Izraela oraz narodów pogańskich (👁 So 3,9–20). Księga kończy się zapowiedzią zgromadzenia Reszty Izraela (👁 So 3,20) • Przypuszcza się, że ostatnia część zawierająca obietnice mesjańskie powstała już na Wygnaniu w Babilonii.

PIEŚŃ JEROZOLIMY • Podczas wygnania Izraelici zadawali sobie dramatyczne pytanie o to, *czy Bóg jest nadal z nimi*, czy też definitywnie ich porzucił. Przed nami fragment prorocstwa, które jest na to odpowiedzią • Usłyszemy wezwanie skierowane do Jeruzolimy, która razem z Izraelem ma zaintonować radosny hymn. Powodem radości jest Bóg, który mieszka pośrodku niej, oddalając od niej wszystkich wrogów. On, Mocarz i Zbawiciel, zabiera od swojej ukochanej wszelką niedolę.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Pan oddalił wyroki na ciebie, usunął twego nieprzyjaciela

Pan jest pośród ciebie

Pan daje zbawienie

TRANSLATOR

• **Pan, twój Bóg, jest pośród ciebie, Mocarz, który zbawia, uniesie się weselem nad tobą, odnowi cię swoją miłością, wzniesie okrzyk radości (So 3,17)** • Tłumaczenie, które mamy w większości współczesnych przekładów, idzie za poprawką Septuaginty i Peszitty, które zamiast od hebr. rdzenia *harasz* (*być cichym, głuchym, bez słów*) tłumaczą od słowa *hadasz*: *odnowić*. Gdybyśmy jednak spróbowali odnieść się do oryginalnego rdzenia, chodzić może o Boga, który nie posiada się z radości, **nie znajduje słów, aby wyrazić swą radość**.

BIBLIJNY INSIDER

Co takiego działo się wówczas w królestwie południowym, w Judzie, skłaniając proroka do optymistycznych wezwań: Wyśpiewuj, Córo Syjońska?

• **Niespokojne czasy** • Sofoniasz żył w raczej niespokojnych czasach, które pod wieloma względami przypominały nasze dwudziestolecie międzywojenne. *Czas schyłku starych mocarstw i powstawania nowych* • Druga połowa VII w. na starożytnym Bliskim Wschodzie to przede wszystkim czas upadku jednego z największych i najokrutniejszych imperiów – Asyrii (niszczycieli Królestwa Północnego, panów Judy, których armie po wielokroć stawały w jej granicach, pustoszyły miasta, ściągaly daniny). Pod koniec VII w. Asyria definitywnie zniknęła z map, zmieciona przez powstającą nową potęgę – Babilon Nabuchodonozora.

• **Upadek Asyrii** • Upadająca Asyria to *powód do radości* – stary wróg ginie pod ciosami innych. Ale to przecież nie koniec problemów. Izrael (Juda) nie potrafi wykorzystać swojej szansy. Słabi, bezbożni królowie przeplatają się z mądrymi i pobożnymi monarchami. Lekkoomyślnie zawierane sojusze i wywoływane konflikty. Ucisk biednych przez bogatych • Gdyby Sofoniasz lokował swoją radość jedynie w koniunkturze politycznej, szybko straciłby ochotę do pisania swojej księgi. De facto źródła radości proroka, mimo że ożywają teraźniejszość, nie tkwią w niej, znajdują się poza ziemskim światem i jego historią.

• **Z Panem u boku** • Powodem do radości jest nie tyle wzrost ekonomiczny, rosnąca potęga, niezależność, ile fakt: *Pan jest pośród ciebie*.

Refren: Głośmy z weselem: Bóg jest między nami.

*Oto Bóg jest moim zbawieniem! *
Jemu zaufam i bać się nie będę.
Pan jest moją pieśnią i mocą, *
i On stał się moim zbawieniem.*

*Wy zaś z weselem
czerpać będziecie wodę *
ze źródeł zbawienia.
Chwalcie Pana,
wzywajcie Jego imienia! †
Ukażcie narodom Jego dzieła, *
przypominajcie, że Jego imię jest chwalebne.*

*Śpiewajcie Panu, bo czynów wspaniałych dokonał! *
I cała ziemia niech o tym się dowie.
Wznos okrzyki i wołaj radośnie,
mieszkancko Syjonu, *
bo wielki jest wśród ciebie Święty Izraela.*

Niektórzy uznają tekst prorocki, który dziś czytamy, za skomponowany już podczas wygnania babilońskiego. Upadła Asyria, a w jej miejsce przysłała Babilonia, która znów uczyniła z Izraelitów niewolników. To, co widzą przed swymi oczyma, to jednak zaledwie **część historii tego świata** • Prorok powtarza refren: Pan, twój Bóg jest pośród ciebie. Nie bój się. Niech nie słabną twoje ręce. Mocarz – On zbawi, uniesie się weselem nad tobą, odnowi swą miłość, wzniesie okrzyk radości (jak w dniu uroczystego święta). Pan jest pośród ciebie. W niepewności tego, co przyniesienie życie, jest jeden pewnik – Pan jest blisko. To On tworzy, wykuwa, pisze historię naszego życia, nawet jeśli wydaje się, że jest ona naznaczona głównie upadkami. Radości nie daje życie bez problemów, którego nie będzie, ale wiara w to, że przeżywamy je, mając u swego boku Pana.

PSALM

Pan jest pieśnią • Iz 12,2.3 i 4bcd.5–6

Nieczęsto się zdarza, by psalm responsoryjny nie pochodził z Księgi Psalmów. Dziś usłyszymy psalm wdzięczności z Księgi Izajasza

KSIĘGA: Izajasza • **AUTOR:** Proto-Izajasz • **CZAS POWSTANIA:** II poł. VIII w. przed Chr. • **KATEGORIA:** mowa prorocka

PSALM U IZAJASZA • Psalm, który usłyszymy, nie pochodzi z Księgi Psalmów, lecz z Księgi Izajasza. Przypomnijmy, że to pierwsza spośród ksiąg tzw. proroków większych. Składa się z sześćdziesięciu sześciu rozdziałów. Chociaż całą księgę cechuje jedność teologiczna, zwykle dzieli się ją na trzy oddzielne części. Pierwsza część (rozdziały 1–39) dotyczy Izraela przed wygnaniem, bliskiego upadku z powodu niewierności • Autorem jest sam Izajasz. Chronologicznie sytuuje się ona pomiędzy rokiem 740 (powołanie Izajasza) i 701 – oblężenie Jerozolimy przez Sennacheryba. Mowy prorockie w tej części, w przeciwieństwie do pozostałych, mają charakter **surowych upomnień**. Izajasz krytykuje niesprawiedliwości i wyzysk mnożące się w bogacącym się Królestwie Judy.

KSIĘGA EMMANUELA • W pierwszej części księgi, czyli tej autorstwa samego Izajasza, znajdujemy też wiele **proroctw mesjańskich**, zapowiadających przyjście idealnego króla. Fragment ten nosi nazwę Księgi Emmanuela (👁️ Iz 6–12). U jej końca został włączony psalm, pełniący rolę zakończenia Księgi Emmanuela.

PSALM OD IZAJASZA • To właśnie ten psalm usłyszymy w liturgii. Usłyszymy hymn wdzięczności udręczonego człowieka, któremu **Bóg pomógł i którego wyzwolił** • Zwróćmy uwagę na powody do radości, które wymienia autor psalmu.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Bóg jest moim zbawieniem

Uczył wzniośle rzeczy

Wielki jest pośród ciebie, Święty Izraela

DRUGIE CZYTANIE

Pawłowe rady • Flp 4,4–7

Radość nie zależy od zdrowia, powodzenia czy sukcesu. Paweł wzywa do radości, kiedy sam siedzi w więzieniu

LIST DO FILIPIAN • NADAWCY: św. Paweł i Tymoteusz • **ADRESACI:** wspólnota chrześcijańska w Filipi • **MIEJSCE POWSTANIA:** Efez, Cezarea lub Rzym • **DATA:** 54–57 r. (Efez), 57–59 r. (Cezarea) lub 60–64 r. (Rzym)

ZWIĘZIENIA • Pisząc List do Filipian, Paweł przebywał pod strażą pretorianów. Straż ta musiała bronić go, a zarazem nadzorować wykonywanie kary. Więzienie nie miało ścisłego reżimu, skoro Paweł mógł otrzymywać wieści z Filipi, przyjmować gości, dary lub też posyłać współtowarzyszy z listami • List do Filipian to podziękowanie za wsparcie i serdeczność okazaną Pawłowi przez wspólnotę • Apostoł zapewnia adresatów, że misja głoszenia Ewangelii pomimo jego uwięzienia nie została wstrzymana, a on sam ma się dobrze • W liście odnajdujemy jeden z najdojrzałszych opisów cierpienia Pawła *łączącego się z Krzyżem Pana* oraz przejmujące wezwanie do radości w Panu pośród przeciwności.

PAWEŁ O RADOŚCI • W Liście do Filipian szczególnie *często pojawia się motyw radości*. Wiąże się ona z postęпами wspólnoty w wierze (👁 Flp 1,3–5), z poczuciem sensu życia Pawła, które jest ukierunkowane na niebo (👁 Flp 1,20–21) i które ma być miłą ofiarą dla Pana (👁 Flp 2,17–18). Radość, do której apostoł wzywa wspólnotę, wypływa wreszcie z bliskości Pana (👁 Flp 4,4).

WESELCIE SIĘ • Czytanie, które usłyszymy, to druga część egzorty, składającej się z trzech wezwań • po pierwsze, Paweł zachęca do *porzucenia wszelkich trosk* i przedstawiania wszystkiego Panu w ufnych modlitwach i dziękczynieniu. Nagrodą za to jest pokój Chrystusowy, którego żadna ludzka troska dać nie może • po drugie, wzywa do skupienia swych myśli to tym, co prawdziwe, czyste i szlachetne • po trzecie, przynagla wspólnotę do wprowadzania w życie jego nauki.

Czytanie z Listu Świętego Pawła Apostoła do Filipian

Bracia:

Radujcie się zawsze w Panu; jeszcze raz powtarzam: radujcie się! Niech będzie znana wszystkim ludziom wasza wyrozumiała łagodność: Pan jest blisko! O nic się już nie martwcie, ale w każdej sprawie wasze prośby przedstawiajcie Bogu w modlitwie i błaganu z dziękczynieniem.

A pokój Boży, który przewyższa wszelki umysł, będzie strzegł waszych serc i myśli w Chrystusie Jezusie.

Oto słowo Boże.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Pan jest blisko!

O nic się już nie martwcie, ale w każdej sprawie wasze prośby przedstawiajcie Bogu

Pokój Boży, który przewyższa wszelki umysł, będzie strzegł waszych serc i myśli

TRANSLATOR

• **Niech będzie znana wszystkim ludziom wasza wyrozumiała łagodność (Flp 4,5)** • Łagodność, gr. *epieikes/epieikeia* to dosłownie: *rezygnacja ze swojego, tolerancja, ustępowanie z wykorzystania w pełni swoich praw – ze względu na drugiego* • Według Pawła cechowała ona samego Chrystusa (👁 2 Kor 10,1), który zrezygnował ze swojej mocy, użycia siły i dokonania surowego sądu, przychodząc do nas jako Pan pełen miłosierdzia.

• **O nic się już nie martwcie (Flp 4,6)** • Jeszcze niedawno w lekcjonarzu obowiązywało nieco mniej radykalne tłumaczenie: *O nic się zbytnio nie troskajcie*. Obecne jest bliższe oryginałowi.

BIBLIJNY INSIDER

• **Radość w więzieniu?** • Radość chrześcijanina to radość *przeżywana zawsze*. To radość pośród przeciwności, radość przekraczająca ten świat • Paweł pisze te słowa, przebywając w więzieniu; pisze do wspólnoty, która zmaga się z prześladowaniami dla Ewangelii. Według niego nie ma lepszej okazji od tej, by wyrazić autentyczną chrześcijańską radość. Nie zależy ona od okoliczności zewnętrznych, zdrowia, powodzenia, sukcesu, uznania innych. Jej korzenie tkwią głęboko w Bogu.

• **Naśladowanie Ojca i Syna** • Człowiek pełen radości *odbija w sobie obraz Chrystusa*. Wyrozumiała łagodność (👁 TRANSLATOR), która ma charakteryzować chrześcijan, to naśladowanie Pana, który choć pełen mocy, okazywał się innym jako pełen serdecznej wyrozumiałości (👁 2 Kor 10,1). Chrystus naśladuje w ten sposób Boga, który choć włada wszystkim z potęgą, pełen jest łaski i przebaczenia (👁 1 Sm 12,22 • Mdr 12,18) • Te cechy charakteryzować powinny przede wszystkim tych, którzy we wspólnotach chrześcijańskich sprawują władzę (👁 1 Tm 3,3), ale także wszystkich innych wierzących (👁 Tt 3,2). Radość w połączeniu z łagodnością i przebaczeniem to sposób na naśladowanie Ojca i Syna.

• **Chrystusowi** • Także w kolejnych wezwaniach apostoł inspiruje się nauczaniem i przykładem Jezusa. Pan w Kazaniu na górze polecił przecież uczniom nie zamartwiać się o to, co będą jeść i w co będą się

ubierać (👁 Mt 6,25–34). Ciągłe zmartwienia, przed którymi ostrzega także Paweł, zabijają radość życia i nie pozostawiają miejsca na zaufanie Bożej opatrności. Zamiast tego apostoł proponuje Jezusową postawę ufnej modlitwy i dziękczynienia • Słowo *eucharistia* (dziękczynienie), którego używa Paweł, pojawia się w formie czasownika *eucharisteo* w ewangelicznych cudach Jezusa, kiedy rozmnaża on dla tłumów chleb i ryby (👁 Mt 15,36 • Mk 8,6 • J 6,11). Dziękczynienie Pana sprawia, że odrobina zamienia się w pokarm dla wielu. Dziękczynienie na wzór Pana pomnaża nasze życiowe zasoby, zamienia biedę w bogactwo i pozwala dzielić się z innymi. Naśladując Chrystusa w Jego postawie łagodności, ufności i dziękczynienia, zostajemy wreszcie napełnieni pokojem, który nie jest zwykłym spokojem serca. To dar Mesjasza, który oznacza zaspokojenie naszych ziemskich potrzeb, ale także udział w pełni życia, które On przynosi. Oto przepis na to, aby stać się prawdziwie Chrystusowymi.

LINKI

• O nic się już nie martwcie (Flp 4,6)

Mt 6,25: *Nie martwcie się o swoje życie, o to, co macie jeść i pić, ani o swoje ciało, czym się macie przyodziać... Kto z was, martwiąc się, może choćby jedną chwilę dołożyć do wieku swego życia? A o odzienie czemu się martwicie?... Nie martwcie się zatem i nie mówcie: co będziemy jedli? Co będziemy pili? Czym będziemy się przyodziewali? Bo o to wszystko poganie zabiegają. Przecież Ojciec wasz niebieski wie, że tego wszystkiego potrzebujecie*

EWANGELIA

Prorok adwentowej radości • Łk 3,10–18

„Co mamy czynić?” – pytają Jana celnicy i żołnierze. Przejęci są jego słowami, że nawrócenie to konkret: przejawia się w postawie

EWANGELISTA: św. Łukasz • **CZAS POWSTANIA:** ok. 80 r. • **KATEGORIA:** wydarzenie • **MIĘSCIE AKCJI:** brzegi Jordanu • **CZAS AKCJI:** ok. 30 r. • **BOHATEROWIE:** Jan Chrzciciel, tłumy • **WERSJE:** (II część) Mt 3,11–12 • Mk 1,7–8 • J 1,24–28

JAN NA PUSTYNI • Przypomnijmy: w drugą i trzecią niedzielę Adwentu zawsze słyszymy słowa Ewangelii o działalności Jana na pustyni judzkiej: Adwent poprzedza Boże Narodzenie, tak jak Jan poprzedza Mesjasza • Jako że w roku C towarzyszy nam w głównej mierze Ewangelia wg św. Łukasza, przed nami kolejny **fragment z rozdziału 3**, usytuowanego pomiędzy Ewangelią Dzieciństwa a rozpoczęciem publicznej działalności przez Jezusa.

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza

Gdy Jan nauczał nad Jordanem, pytały go tłumy: «Coż mamy czynić?»

On im odpowiadał: «Kto ma dwie suknie, niech się podzieli z tym, który nie ma; a kto ma żywność, niech tak samo czyni».

Przyszli także celnicy, żeby przyjąć chrzest, i rzekli do niego: «Nauczycielu, co mamy czynić?»

On im powiedział: «Nie pobierajcie nic więcej ponad to, co wam wyznaczono».

Pytali go też i żołnierze: «A my co mamy czynić?»

On im odpowiedział: «Na nikim pieniędzy nie wymuszajcie i nikogo nie uciskajcie, lecz poprzestawajcie na naszym żoldzie».

Gdy więc lud oczekiwał z napięciem i wszyscy snuli domysły w swych sercach co do Jana, czy nie jest Mesjaszem, on tak przemówił do wszystkich: «Ja was chrzczę wodą; lecz idźcie mocniejszy ode mnie, któremu nie jestem godzien rozwiązać rzemyka u sandałów. On będzie was chrzczył

Duchem Świętym i ogniem. Ma On wiejadło w rękę dla oczyszczenia swego omlotu: pszenicę zbierze do spichlerza, a plewy spali w ogniu nieugaszonym».

Wiele też innych napomnień dawał ludowi i głosił dobrą nowinę.

Oto słowo Pańskie.

KROK PRZED JEZUSEM • W pierwszych trzech rozdziałach św. Łukasz wyraźnie **zestawia św. Jana Chrzciciela i Jezusa**. Chrzciciel poprzedza i zapowiada Jezusa swymi narodzinami, zwiastowanie Zachariaszowi, ojcu Jana, poprzedza zwiastowanie Maryi, Matce Jezusa • Jan Chrzciciel zapowiada Mesjasza na pustyni judzkiej, głosząc nawrócenie i chrzząc. Poprzedzi też Jezusa swoją śmiercią – trzeci rozdział kończy się informacją o uwięzieniu Jana • W zeszłym tygodniu słyszeliśmy początek trzeciego rozdziału: ukazywał Jana, który na pustyni głosił *chrzest nawrócenia dla odpuszczenia grzechów*.

BEZ USPRAWIEDLIWIŃ • Usłyszymy dalszy ciąg opowieści o działalności Jana na pustyni judzkiej, z wyjątkiem pominiętych wersów 7–9. Mówią o reakcji Jana na przychodzące tłumy: *Kto wam pokazał, jak uciec przed nadchodzącym gniewem?* – pyta prorok. Równocześnie pytając, odpowiada na ich liczne **pytania: co mamy czynić?** Jan odpowiada konkretnie każdej grupie społecznej • Rozwiewa także ich wątpliwości co do tego, czy jest Mesjaszem.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Kto ma dwie suknie, niech się podzieli z tym, który nie ma

Na nikim pieniędzy nie wymuszajcie i nikogo nie uciskajcie

Idźcie mocniejszy ode mnie, któremu nie jestem godzien rozwiązać rzemienia u sandałów

BIBLIJNY INSIDER

W Ewangelii nie padło co prawda słowo „radość”, mimo to Jana Chrzciciela można nazwać prorokiem adwentowej radości:

• **Radość z przyjścia Pana** • Po pierwsze, źródło radości tkwi w bliskim, nadchodzącym już Jezusie, którego Chrzciciel głosi podobnie jak Sofoniasz (*Pan jest pośród was*) i jak Paweł (*Pan jest blisko*) • Mesjasz w wizji Jana przychodzi, aby **chrzcić Duchem Świętym i ogniem**. Jego celem będzie odnowa ludzkości, której Chrystus, zgodnie z zapowiedziami proroków, przynosi wylanie Ducha, nowe serce i Nowe Przymierze (👁 Jł 3,1–2 • Jr 33,31–34 • Ez 36–37).

• **Radość nawrócenia** • Ogień oznacza z kolei sąd, którego dokona Mesjasz, a który Jan opisuje obrazem oczyszczenia pszenicy i spalania plew. Tą samą metaforą będzie posługiwał się Jezus, opisując przyjście Syna Człowieczego na końcu czasów (👁 Mt 13,30) • Jak ucieszyć się z przyjścia Mesjasza, który będzie nas sądził? Tylko przyjmując najpierw Jego Ducha i nawracając się. W drugim kroku Jan tłumaczy nam, że autentyczna **radość życia rodzi się z nawrócenia**. Tłumom przychodzącym z pytaniem, co mają czynić, Jan nakazuje dzielić się z innymi tym, co posiadają. Wybrzmiewają tu wskazania Jezusa, który

będzie nawet bardziej radykalny, nakazując oddać nie tylko tunikę, ale i płaszcz temu, który się z nami procesuje (👁 Mt 5,40 • Łk 6,29).

• **Nawrócenie w praktyce** • Jan poleca, by celnicy nie pobierali więcej, niż przykazano. Pobieranie cła zasadało się na tym, że odpowiedzialny za nie wpłacał przepisaną sumę do skarbu państwowego, aby odebrać ją sobie z nawiązką od ludzi, zarabiając na tym bez skrupułów. Jan zabrania zatem wyzyskiwania innych i dorabiania się na ich krzywdzie. Z kolei żołnierze mają przykazane, aby nie nadużywać wobec bliźnich swojej siły • Co ciekawe, *Jan przyjmuje celników i nie osądza ich*, przemawia do nich jak do innych. Różni się tym od Izraelitów, którzy gardzili celnikami, widząc w nich pewnych kandydatów do potępienia. We wskazaniach Chrzciciela i w jego postawie wobec skruszonych grzeszników ostatecznie odbija się postawa Chrystusa. W słowach proroka pobrzmiwia wezwanie do łagodności i niewykorzystywania swej pozycji, o których mówił św. Paweł (👁 DRUGIE CZYTANIE, TRANSLATOR). Radość nawrócenia więc to radość stawania się podobnym do Pana.

• **Radość bycia drugim** • Jan dodaje jeszcze jeden ważny element adwentowej radości – bycie drugim: wyznaje, że nie jest Mesjaszem, a wobec nadchodzącego Pana nie jest mu godzien rozwiązać rzemyka u sandałów • Zdejmowanie sandałów z nóg Pana to obowiązek sługi. Jan nie czuje się godnym nawet tego miana. To także gest zarezerwowany dla małżonków • Jan może sugerować, że Izrael nie należy do niego, lecz do jedyne go Pana Młodego, do Jezusa. Gdzie indziej stwierdzi, że jego radość dochodzi do szczytu, gdy patrzy, jak Jezus rośnie, a on, Jego sługa, się umniejsza (👁 J 3,29–30). Jan uczy radości, która płynie z bycia drugim, *ustępowania pierwszego miejsca Jezusowi*.

WERSJE

- Odpowiedzi Jana na pytania, co czynić, nie znajdziemy w pozostałych Ewangeliach. To oryginalny fragment Łukasza.
- Druga część ma swoje wersje u wszystkich pozostałych Ewangelistów.

STO SŁÓW

Bardzo często nie widzimy powodów do radości. Nie dlatego, że ich nie ma, lecz dlatego, że z powodu rutyny zatracamy zdolność ich dostrzegania. Nie widząc ich w szarości codziennego życia, próbujemy radość zastąpić emocjonalnym hałasem.

Liturgia Słowa pomaga nam raz jeszcze, ze świeżością, zobaczyć coś, co przestaliśmy już widzieć. I Sofoniasz, i Izajasz, i św. Paweł pokazują konkretne powody, dlaczego warto się cieszyć. Najważniejszy jest ten: *Pan jest pośród Ciebie*. Niewiele trzeba, by sobie to uświadomić, a w efekcie radość przychodzi sama.

Ale tym, co w pierwszej kolejności łączy wszystkie dzisiejsze czytania, jest – jeszcze przed *radością* – *konkret*. Czytania i psalm konkretnie ukazują powody do radowania się, a Jan Chrzciciel w Ewangelii mówi, co konkretnie zrobić, by się nawrócić. Wiara to nie kwestia tego, jakim się kto urodził. Ona przejawia się poprzez decyzje i wybory.

Konkret – to jest klucz do przeżywanej dziś niedzieli *Gaudete, Raduj się*.

Czytanie z Księgi
proroka Micheasza

Tak mówi Pan:

*A ty, Betlejem Efrata,
najmniejsze jesteś
wśród plemion
judzkich! Z ciebie
wyjdzie dla mnie
Ten, który będzie
władał w Izraelu,
a pochodzenie Jego
od początku, od dni
wieczności. Przeko-
pan porzuci ich aż
do czasu, kiedy poro-
dzi mająca porodzić.
Wtedy reszta braci
Jego powróci do
synów Izraela.*

*Powstanie On i paść
będzie mocą Pańską,
w majestacie imienia
Pana, Boga swego.
Osiądną wtedy, bo od-
tąd rozciągnie swą
potęgę aż po krańce
ziemi. A On będzie
pokojem.*

Oto słowo Boże.

PUNKT WYJŚCIA

CZWARTA NIEDZIELA ADWENTU • Rok C • **KOLOR:** fioletowy • **KOLEKTA:** Modlimy się, aby dobry Bóg wlał w nasze serca swoją łaskę, byśmy przez Jego mękę i krzyż zostali doprowadzeni do *chwały zmartwychwstania* • **CZYTANIA:** Księga Micheasza 5,1–4a • Psalm 80,2–33.15–16.18–19 • List do Hebrajczyków 10,5–10 • Ewangelia wg św. Łukasza 1,39–45

PIERWSZE CZYTANIE

Proroctwo o narodzeniu Jezusa • Mi 5,1–4a

Usłyszmy proroctwo, które Mędrców zaprowadziło do Betlejem. Micheasz napisał je kilkaset lat wcześniej, określając, kim i skąd będzie Mesjasz

KSIĘGA: Micheasza • **AUTOR:** Micheasz • **CZAS POWSTANIA:** II poł. VIII w. przed Chr. • **KATEGORIA:** wyrocznia prorocka • **KTO MÓWI:** Micheasz • **ADRESACI:** Juda

POKUTA I ODRODZENIE • Prorok Micheasz (hebr. *Mikah* znaczy *Któż jak Bóg*) żył w VIII w. przed Chr., za czasów proroka Izajasza za panowania królów Jotama, Achaza i Ezechiasza. Jego księga należy do tzw. proroków mniejszych • W jego wyroczniach przeplatają się nawzajem motywy upadku Judy i Samarii oraz *obietnica ocalenia narodu*. Ostrzegając rodaków przed nadchodzącą karą, Micheasz kładzie nacisk na sprawiedliwość społeczną i wierność przymierzu z Jahwe • Liturgia korzysta z proroctw Micheasza w Wielki Piątek (przywołuje przejmujące wezwanie do pokuty, Mi 6,3) oraz w Adwencie (zapowiedź Mesjasza z pochodzącego z Betlejem).

KRÓLESTWO MESJAŃSKIE • Rozdział 5 Księgi Micheasza to *zapowiedź narodzin Mesjasza*. Prorok opisuje Jego przyjście i panowanie, które zapewni pokój targanej wojnami Samarii i Judzie. W Jego czasach – pisze Micheasz • Asyria i Babilon zostaną pokonane • Izrael zatriumfuje nad swymi wrogami • Bóg oczyści swój lud z bożków oraz • dokona sądu nad narodami.

MESJASZ • Usłyszmy początek 5 rozdziału, w którym Micheasz *opisuje narodziny Mesjasza*. Zwróćmy uwagę na dwie jego charakterystyki: narodzenie w Betlejem oraz pochodzenie sięgające wieczności • Zauważmy, że pierwsza z nich precyzyjnie wskazuje, skąd ma pochodzić władca Izraela. Druga – w sposób niezrozumiały dla ówczesnych, ale zrozumiały już dla nas – pokazuje, że ma być to Syn Boży.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Pochodzenie Jego od początku, od dni wieczności

...porodzi mająca porodzić...

Rozciągnie swą potęgę aż po krańce ziemi. A On będzie pokojem

BIBLIJNY INSIDER

• **Betlejem Efrata** • Proroctwo Micheasza opiera się na wyroczni zapisanej w Księdze Rodzaju (👁 Rdz 3,4–3) i zapowiedzi wywyższenia Judy, nazwanego „młodym lwem”, któremu obiecane jest wieczne dziedzictwo i władza • *To właśnie w dziale Judy położone jest Betlejem Efrata*, z którego ma wyjść Mesjasz. To ojczyzna Dawida (👁 1 Sm 16,1–13), usytuowana osiem kilometrów od Jerozolimy. Ta mała miejscina (👁 Joz 15,59 • Ezd 2,21 • Ne 7,26), którą prorok nazywa najmniejszą spośród judzkich klanów, stanie się miejscem narodzin wielkiego władcy (*moszel*). Narodzi się on dla Boga, żeby realizować Jego plany. Z Bogiem łączyć go będzie szczególna relacja bliskości.

• *...od dni wieczności* • Starożytni Hebrajczycy, jak się powszechnie twierdzi, nie posiadali abstrakcyjnej koncepcji wieczności. Dla nich stanowiła ona długi okres czasu, obejmujący wiele pokoleń. Przyszły władca pochodzić będzie ze starożytnej dynastii Dawida. W ten sposób zinterpretować można słowa *od dni wieczności* • Pochodzenie oczekiwanego władcy dla Micheasza sięga niemal trzystu lat wstecz, do czasów panowania wielkiego Dawida i ustanowienia jego dynastii (IX/X w. przed Chr.), a jeśli liczyć proroctwo Jakuba – nawet do XVIII/XVII w. przed Chr. To postać, której początek niknie gdzieś w mrokach zamierzchłej historii, w ten sposób nabierając *cech boskich i mesjańskich*.

• **Mająca porodzić** • Tą, która ma wydać Mesjasza, może być: Jerozolima (👁 Mi 4,9 • Iz 66,7–9), lub – co bardziej prawdopodobne – *matka króla* (*gebirah*) • Wydając na świat Mesjasza, przewyższa ona godnością wszystkie kobiety.

• **Król pokoju** • Podobnie jak Dawid, oczekiwany władca będzie pastwem. Ten tytuł w starożytności i w Izraelu staje się klasycznym określeniem królewskim (👁 2 Sm 5,2 i 7,7 • Jr 3,15 • Ez 34,23). Zgromadzi on w jedno rozproszonego wojnami i podziałami Izraela (👁 Iz 11,13 • Jr 3,18 • Ez 37,16–27). Nie tylko przywróci krajowi pokój, ale sam będzie jego pokojem • W Starym Testamencie pokój (*szalom*) to nie tylko pełnia darów ziemskich, ale także darów Bożych związanych z Przymierzem – czyli sprawiedliwość. To dar mesjański, zapowiadany przez proroków (👁 Iz 11,6–9), którego udzieli swoim uczniom Zmartwychwstały (👁 J 20,19). Król pokoju i jego pełna godności matka zapowiadają Maryję i Jezusa.

Refren: Odnów nas,
Boże, i daj nam
zbawienie.

Usłysz, Pasterzu
Izraela,*
Ty, który zasiadasz
nad cherubami!
Wzbudź swą potęgę*
i przyjdź nam
z pomocą.

Powróć, Boże
Zastępów,*
wejrzyj z nieba,
spójrz i nawiedz tę
winorośl.
Chroń to, co
zasadziła Twoja
prawica,*
latorośl, którą
umocniłeś dla siebie.

Wyciągnij rękę nad
mężem Twej prawicy,†
nad synem
człowieczym,*
którego umocniłeś
w swej służbie.
Już więcej nie
odwrócimy się od
Ciebie,*
daj nam nowe życie,
a będziemy Cię
chwalili.

CZY WIESZ, ŻE

Proroctwo Micheasza **A ty, Betlejem Efrata, najmniejsze jesteś wśród ple-
mion judzkich, Z ciebie wyjdzie Ten, który będzie władał w Izraelu** było
w czasach Jezusa rzeczywistym kryterium stanowiącym o wiarygod-
ności Mesjasza:

• **Nie gwiazda** • Informację o tym, gdzie szukać Mesjasza, Mędrzy ze
Wschodu otrzymali od uczonych w Piśmie (nie zaprowadziła ich tam
gwiazda, jak zwykliśmy myśleć). To oni **wskazali, że Mesjasz ma narodzić
się w Betlejem**, na podstawie proroka Micheasza. Relacjonuje Mateusz:

*Zebrał więc wszystkich arcykapłanów i uczonych ludu i wypytywał ich,
gdzie ma się narodzić Mesjasz. Ci mu odpowiedzieli: „W Betlejem judz-
kim, bo tak zostało napisane przez Proroka: A ty, Betlejem, ziemio Judy, nie
jesteś zgoła najluchsze spośród głównych miast Judy, albowiem z Ciebie
wyjdzie władca, który będzie pasterzem ludu mego, Izraela” (Mt 2,4–6)*

• **Niepełna wiedza** • Wśród słuchających Jezusa byli krytycy Jego dzia-
łalności, którzy odrzucali myśl, że jest on Mesjaszem – byli bowiem
przekonani, iż pochodzi z Galilei, **tymczasem Mesjasz ma pochodzić
z Judei**, z Betlejem. Nie wiedzieli, że Jezus, choć w istocie wycho-
wał się w Galilei, w rzeczywistości narodził się właśnie w Betlejem.
Relacjonuje Jan:

*Wśród słuchających Go tłumów odezwały się głosy: „Ten prawdziwie jest
prorokiem”. Inni mówili: „To jest Mesjasz”. „Ale – mówili drudzy – czyż
Mesjasz przyjdzie z Galilei? Czyż Pismo nie mówi, że Mesjasz będzie
pochodził z potomstwa Dawidowego i z miasteczka Betlejem, skąd był
Dawid?” (J 7,40–42).*

PSALM

Tęsknota za królem • Ps 80 (79),2ac i 3b.15–16.18–19

Psalm 80 wyraża oczekiwanie na powrót władcy Izraela. I nazywa go „pasterzem”

PSALM 80 • AUTOR: nieznany • **CZAS POWSTANIA:** ok. VII w. przed Chr.

MAŻ JEGO PRAWICY • Psalm powstał być może w czasach Jozjasza,
ostatniego króla reformatora przed upadkiem Judy (650–609 r. przed
Chr.). To ważny kontekst, gdyż to Jego dotyczyć może prośba: Wyciągnij
rękę nad mężem Twej prawicy – psalmista modlić się może o błogo-
sławieństwo Boże i **moc dla króla** • Czasy Jozjasza to okres, kiedy od-
nowione zostało Przymierze z Bogiem, w którym Izraelici dostrzegli
nadzieję na ocalenie swego Królestwa. Wierni obiecują: Już więcej nie
odwrócimy się od Ciebie. Równocześnie życie narodu charakteryzo-
wało się ogromną niepewnością. Wokół Judy padały i pojawiały się

wciąż nowe imperia i potężni wrogowie. Na gruzach drapieżnej Asyrii powstało imperium neobabilońskie słynnego Nabuchodonozora II, pozbawiając Izraelitów marzeń o niezależności. Stąd przejmujące wołanie: Przyjdź nam z pomocą, nawiedz tę winorośl, chroń to, co zasadziła Twoja prawica!

MODLITWA I PRZEMIANA • Psalm należy do gatunku modlitwy błagalnej, *tefillah*, która była częścią rytuału wielkich dni postu i pokuty, obchodzonych przez całą wspólnotę Izraela. Wyznawano wtedy grzechy i błagano o pomoc w sytuacji zagrażających ludowi nieszczęść, takich jak: wojna, przegrana bitwa, głód, susza, epidemia • Psalm 80 to z jednej strony modlitwa do zagniewanego Boga: Panie, Boże Zastępów, jak długo gniewać się będziesz? Z drugiej strony to modlitwa ludzi bezradnych, którzy potrzebują pomocy: *Przyjdź nam na pomoc*. Chcą nie tylko zmiany nastawienia Pana: okaż Twe pogodne oblicze. Równocześnie wyznają, że sami potrzebują przemiany, której nie osiągną własnymi siłami: daj nam nowe życie, a będziemy Cię chwaliли.

KRÓL I PASTERZ • Słuchając psalmu, warto zwrócić uwagę na metaforę obrazującą wierność Boga: lud wybrany jest porównany do winorośli, którą Bóg zasadził i którą – z tego powodu – dalej będzie się opiekował • Ale głównym powodem, dla którego Psalm 80 został włączony do liturgii III niedzieli Adwentu, jest wyrażona tu tęsknota za Panem i *oczekiwanie na Jego powrót*. Zauważmy, że oczekiwany Król i tu nazwany jest pasterzem.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Usłysz, Pasterzu Izraela

Powróż, Boże Zastępów

Okaż Twe pogodne oblicze

DRUGIE CZYTANIE

„Fiat” Jezusa • Hbr 10,5–10

Ten dialog toczy się poza przestrzenią. To rozmowa Jezusa z Ojcem. „Oto idę” – mówi Syn jakby przed Wcieleniem

KSIEGA: List do Hebrajczyków • **NADAWCA:** anonimowy, chrześcijanin pochodzenia żydowskiego • **ADRESACI:** chrześcijanie w Azji Mniejszej • **CZAS POWSTANIA:** 70–95 r. • **MIEJSCE POWSTANIA:** nieznanne

NADAWCA NIEZNANY • List do Hebrajczyków traktowany był niegdyś jako jeden z listów św. Pawła. Różnice w stylu i tematach teologicznych wskazują jednak na innego, nieznanego bliżej autora, dlatego

Czytanie z Listu do Hebrajczyków

Bracia:

Chrystus, przychodząc na świat, mówi: «Ofiary ani daru nie chciałeś, ale Mi utworzyłeś ciało; całopalenia i ofiary za grzech nie podobały się Tobie. Wtedy rzekłem: Oto idę – w zwoju księgi napisano o Mnie – aby spełnić wolę Twoją, Boże».

Wyżej powiedział: «Ofiar, darów, całopaleń i ofiar za grzech nie chciałeś i nie podobały się Tobie», choć składane są zgodnie z Prawem. Następnie powiedział: «Oto idę, aby spełnić wolę Twoją». Usuwa jedną ofiarę, aby ustanowić inną. Na mocy tej woli uświęceni jesteśmy przez ofiarę ciała Jezusa Chrystusa raz na zawsze.

Oto słowo Boże.

dzis list pozostaje bez „nadawcy”. Podejrzewano, że mogli nim być: Łukasz, Apollos, Barnaba, Klemens Rzymski bądź inny uczeń Pawła. Autor to prawdopodobnie Żyd ze środowiska aleksandryjskiego, należący do drugiego pokolenia uczniów Jezusa. Swoje pismo kieruje do chrześcijan pochodzenia żydowskiego i pogańskiego w Azji Mniejszej

- Głównym **tematem listu jest osoba i dzieło Jezusa**, Arcykapłana i Ofiary Nowego Przymierza, które wypełnia i przewyższa Przymierze Mojżeszowe.

JEDYNA OFIARA • Od rozdziału 8 do 10 autor Listu do Hebrajczyków opisuje ofiarę Chrystusa i jej **wyjatkowość wobec ofiar Starego Testamentu**: Chrystus • złożył ją przed samym obliczem Boga, w przybytku nieba, w miejscu Świętym Świętych, w ten sposób otwierając nam drogę do niego i ofiarując odkupienie (👁️ Hbr 9) • Jego ofiara znosi wszelkie ofiary Starego Testamentu (👁️ Hbr 10). Tam, gdzie dokonano się już odpuśczenie grzechów, nie potrzeba więcej ofiar.

PROROCTWO I DIALOG • Autor Listu do Hebrajczyków odtwarza **dialog toczący się poza przestrzenią i czasem między Ojcem i Synem**. To jakby hipotetyczna rozmowa, która ma miejsce przed Wcieleniem Syna Bożego i Jego przyjściem na świat • Ten dialog jest wprost zaczerpnięty z Psalmu 40 (drobne różnice wynikają z tego, że autor listu korzystał z tłumaczenia Septuaginty) (👁️ LINKI) • Zwróćmy uwagę na trzy elementy związane z przyjściem Jezusa: • powód, aby zastąpić sobą nieskuteczne ofiary i całopalenia Starego Testamentu • w nim spełniają się zapowiedzi Pism • Jego misja polega na wypełnieniu woli Bożej i ustanowieniu nowej ofiary, której mocą zbawieni i uświęceni będą wszyscy wierzący.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Ofiary ani daru nie chciałeś, ale Mi utworzyłeś ciało

Oto idę... aby spełnić wolę Twoją, Boże

Uświęceni jesteście przez ofiarę ciała Jezusa Chrystusa raz na zawsze

TRANSLATOR

- **Chrystus, przychodząc na świat, mówi: „Ofiary ani daru nie chciałeś, ale Mi utworzyłeś ciało” (Hbr 10,5)** • W tekście greckim Bóg dosłownie *przygotował, trenował, stworzył (katartidzo)* ciało, w którym Syn przyjdzie na ludzki świat.

BIBLIJNY INSIDER

- **Bezwartościowe ofiary?** • Syn stwierdza, że Ojciec nie chciał ofiar ani darów, nie miał także upodobania w całopaleniach i ofiarach

za grzechy. Czy to znaczy, że Bóg uznał ofiary Starego Testamentu za bezwartościowe? Nie • Prorocy czasem opisują Boga w Starym Testamencie odrzucającego ofiary swego ludu, wręcz zmęczonego nimi, ponieważ nie stoi za nimi nawrócenie serca (👁 Am 5,21–25 • Jr 6,20 • Iz 1,10–20). Autor Listu do Hebrajczyków ma jednak przed oczyma inny powód niewystarczalności starych ofiar: były składane przez grzeszników, niedoskonałe i wielokrotne • Ofiara Chrystusa jest ich wypełnieniem, zastępuje je tak, jak słońce zastępuje światło świecy, jest doskonała, jedyna składana przez Najwyższego Arcykapłana w świątyni nieba. *Więcej ofiar nie trzeba.*

• **Aby spełniać Twoją wolę** • Ofiary Starego Testamentu miały swój sens i wartość, o czym świadczy choćby fakt, że dzieło Chrystusa opisywane jest w Liście do Hebrajczyków z odwołaniem do języka kultu i świątyni. Chrystus wypełnia przez swoją ofiarę to, co jest sercem systemu ofiarniczego Starego Testamentu – realizuje wolę Ojca • Czyni to, *oddając swoje ciało i całą osobę* na służbę Bogu, na swego rodzaju całopalenie. Tak wierzący Izraelita przeżywał składane w świątyni ofiary, oddając w nich Bogu samego siebie. Chrystus czyni to w sposób doskonały, z miłością i całkowitym oddaniem Ojcu. Jak refren powtarza On: *oto idę, aby spełniać Twoją wolę.*

• **Uświęcenie** • To wola Boża, z którą jednoczy się Chrystus, sprawia, że Jego ofiara uświęca nas raz na zawsze. Słownictwo związane z „uświęceniem” (gr. *hagiazdo*) oznacza nie moralną doskonałość, ale przeniesienie w sferę Bożą, przynależność do naszego Ojca w niebie. Dzięki ofierze Chrystusa staliśmy się Jego własnością i Jego dziećmi, nabyci ceną krwi Syna i włączeni do Bożej rodziny (👁 Hbr 13,12) • W Nowym Testamencie uświęcenie to dzieło Ojca, Syna i Ducha (👁 J 17,17.19 • Rz 15,16 • 1 Kor 1,2) i łączy się z chrztem (👁 1 Kor 6,11). Nie dokonuje się automatycznie, ale wymaga dalej naszego świadectwa wiary (👁 1 Kor 7,14) i słuchania Słowa (👁 Ef 5,26 • 1 Tm 4,5). Chrystus raz na zawsze podarował nam godność dzieci Bożych, ale *to od nas zależy*, jak relację z Ojcem będziemy w naszym życiu rozwijać.

LINKI

• **Ofiary ani daru nie chciałeś, ale Mi utworzyłeś ciało; całopalenia i ofiary za grzech nie podobały się Tobie. Wtedy rzekłem: Oto idę – w zwoju księgi napisano o Mnie – aby spełnić wolę Twoją, Boże (Hbr 10,5–7)**

Ps 40,7–9: *Nie chciałeś ofiary krwawej ani płodów ziemi, lecz otworzyłeś mi uszy; nie żądałeś całopalenia i ofiary za grzechy. Wtedy powiedziałem: „Oto przychodzę. W zwoju księgi jest o mnie napisane: Radością jest dla mnie pełnić Twoją wolę, mój Boże”*

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza

W tym czasie Maryja wybrała się i poszła z pośpiechem w góry do pewnego miasta w ziemi Judy. Weszła do domu Zachariasza i pozdrowiła Elżbietę.

Gdy Elżbieta usłyszała pozdrowienie Maryi, poruszyło się dzieciątko w jej łonie, a Duch Święty nappełnił Elżbietę. Wydała ona głośny okrzyk i powiedziała:

«Błogostawiona jesteś między niewiastami i błogostawiony jest owoc Twojego łona. A skądże mi to, że Matka mojego Pana przychodzi do mnie? Oto bowiem, skoro głos Twego pozdrowienia zabrzmiał w moich uszach, poruszyło się z radości dzieciątko w moim łonie. Błogostawiona jest, która uwierzyła, że spełnią się słowa powiedziane Jej od Pana».

Oto słowo Pańskie.

EWANGELIA

Spełnią się słowa • Łk 1,39–45

W drogę do Elżbiety porwała Maryję w równym stopniu chęć przekonania się o znaku, co pragnienie pomocy krewnej

EWANGELISTA: św. Łukasz • **CZAS POWSTANIA:** ok. 80 r. • **KATEGORIA:** wydanie • **MIEJSCE AKCJI:** En Kerem • **CZAS AKCJI:** około 1 r. (datacja tradycyjna) • **BOHATEROWIE:** Maryja, Elżbieta, Jezus, Jan Chrzciciel

EWANGELIA ŁUKASZA • Przypomnijmy: w Ewangelii św. Łukasza można wyróżnić kilka części: • *ewangelię dzieciństwa* (👁️ Łk 1,5–2,52), • ewangelię cudów i przypowieści w Galilei (👁️ Łk 4,14–9,50) • wypelnioną nauczaniem podróż do Jerozolimy (👁️ Łk 9,51–19,28) • nauczanie o charakterze eschatologicznym w Jerozolimie (👁️ Łk 19,29–21,38) • ewangelię Męki i Zmartwychwstania (👁️ Łk 22,1–24,53).

MARYJA • W zeszłym tygodniu i dwa tygodnie temu słyszeliśmy fragmenty pochodzące z 3 rozdziału. Mówiły o Janie Chrzcicielu, proroku zapowiadającym Mesjasza i wołającym do ludzi, by przygotowywali się na Jego przyjście. Tym razem wracamy do ewangelii dzieciństwa • Maryję spotykamy po raz pierwszy w 1 rozdziale (👁️ Łk 2,26–38), podczas Zwiastowania. Gabriel zwiastuje jej: *poczniesz i porodzisz Syna*. Dodaje również *znak potwierdzający usłyszaną obietnicę*: *Krewna Twoja, Elżbieta, poczęła w swej starości syna i jest już w szóstym miesiącu ta, którą miano za niepotodną*.

NAWIEDZENIE ELŻBIETY • W Ewangelii będziemy świadkami kolejnej po Zwiastowaniu sceny: Nawiedzenia. Maryję zmobilizowała do drogi chęć pomocy krewnej, ale też *poznania znaku*, który zapowiedział Gabriel • Warto zwrócić uwagę na to, że spotkanie Maryi i Elżbiety to równocześnie pierwsze spotkanie Jezusa i Jana, będących jeszcze w łonach swych matek.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Spełnią się słowa powiedziane ci od Pana

TRANSLATOR

• *W tym czasie Maryja wybrała się i poszła z pośpiechem w góry do pewnego miasta w ziemi Judy (Łk 1,39)* • Greckie *spoude* oprócz pośpiechu oznacza gorliwość, gotowość, entuzjazm i poświęcenie. Ta mieszanka dobrze opisuje ducha Maryi udającej się do Elżbiety.

• *Gdy Elżbieta usłyszała pozdrowienie Maryi, poruszyło się dzieciątko w jej łonie, a Duch Święty nappełnił Elżbietę (Łk 1,41)* • Poruszenie

dzieciątka to dosłownie **podskakiwanie** (gr. *skirtao*). Czasownikiem, którego używa Łukasz, Księga Rodzaju opisuje także ruch bliźnięt, Jakuba i Ezawa w łonie niepełnej wcześniej Rebeki, żony Izaaka (👁 Rdz 25,22). Tak ilustruje się także w Starym Testamencie taniec i trzęsienie ziemi przed nadchodzącym Bogiem (👁 Ps 113,4,6, Septuaginta) czy radość Izraela powracającego z niewoli (👁 Ml 3,20). **Dzieciątko** (*brefos*) to w tym przypadku jeszcze nienarodzony Jan, płód, ale tym samym słowem opisuje się także w Biblii niemowlęta (👁 Łk 2,12) oraz większe dzieci, które błogostawi Jezus (👁 Łk 18,15). Płód to już człowiek – dziecko, które myśli, czuje i cieszy się z przyjścia swojego młodszego krewnego.

• **Wydała ona okrzyk i powiedziała: «Błogostawiona jesteś między niewiastami i błogostawiony jest owoc Twojego łona (Łk 1,42)** • Dosłownie: *wydała wielki krzyk lub zawołała wielkim krzykiem (anefonesen krauge megale)* • Krzyk Elżbiety musiał być przeszywający. Słowem *krauge* (krzyk) opisuje się w Nowym Testamencie wołanie: *Pan młody nadchodzi* – związane z przyjściem Jezusa na końcu czasów w przypowieści o pannach mądrych i głupich (👁 Mt 25,6) czy wielkie zamieszanie podczas przesłuchania Pawła przed Sanhedrynem (👁 Dz 23,9).

BIBLIJNY INSIDER

Asystujemy Maryi po Zwiastowaniu: co robi i gdzie się udaje?

• **150 kilometrów** • Maryja ma zapewne około trzynastu lat. Wyrusza w daleką drogę przez góry do swojej krewnej Elżbiety. Według tradycji En Kerem, gdzie mieszkają Elżbieta i Zachariasz, położone jest ok. 7 km od Jerozolimy • Droga z Nazaretu, gdzie znajduje się dom Maryi, do tego miejsca to 150 km, około pięciu dni podróży przez niebezpieczne góry. Maryja **odejmuje się zatem nie lada wyzwania**.

• **Znak** • Co motywuje ją do tego, aby wyruszyć do swojej krewnej? Elżbieta, kobieta w podeszłym wieku, jest w ciąży i potrzebuje pomocy. Podróż Maryi może być powodowana poczuciem rodzinnej solidarności i chęcią niesienia pomocy starszej krewnej • Dla Maryi wędrówka ta ma jednak jeszcze jeden ważny wymiar. Pamiętajmy, że otrzymała ona wiadomość o poczęciu Jana Chrzciciela jako **znak od anioła** (👁 Łk 1,36). Ma on być potwierdzeniem prawdziwości jego słów i praktyczną demonstracją, że dla Boga nie ma nic niemożliwego (👁 Łk 1,37). Maryja, ruszając do Elżbiety, wyrusza zatem w prawdziwą pielgrzymkę wiary. Ta, która została wybrana na Matkę Bożego Syna, idzie, aby ujrzeć wypełnienie Bożych dzieł zapowiedziane przez anioła w historii jej własnej rodziny.

• **Spełnienie, taniec, wolność** • Wchodząc do domu Elżbiety, Maryja **wnosi obecność samego Boga**. Mały Jan Chrzciciel tańczy w łonie swojej matki, tak jak kiedyś Dawid tańczył przed Arką Przymierza (👁 TRANSLATOR: Łk 1,41). Tu jest obecna Nowa Arka, w której nie

ukrywają się kamienne tablice Prawa i manna z pustyni, lecz Żywe Słowo Boga. W przychodzącym Jezusie wypełniają się obietnice złożone patriarchom, ziemia tańczy przed swoim Bogiem, ludzkość wychodzi na wolność.

• **Potwierdzenie** • Obecność Maryi jest darem dla Elżbiety, który wypełnia ją Duchem Świętym i radością (👁️ Łk 1,41–42). Równocześnie Maryja, dając, sama jest obdarowywana. Stając przed Elżbietą, słyszy z jej ust słowa: *Błogosławiona jesteś, któraś uwierzyła, że spełnią się słowa powiedziane Ci od Pana* • To zdanie upewnia ją w tym, że spotkanie z aniołem *nie było tylko snem*. Pan rzeczywiście przyszedł do niej tego dnia. Zostanie Matką Boga.

STO SŁÓW

Wszystko dziś toczy się wokół pięciu słów: obietnica, znak, słuchanie, gotowość i spełnienie.

Bóg każdemu z nas daje obietnicę, jak dał ją Izraelowi – o odrodzeniu – (PIERWSZE CZYTANIE) czy Maryi (EWANGELIA). Ale to nie wszystko: daje również znak (*oto krewna Twoja, Elżbieta...*). Znak jest po to, by człowiek miał pewność prawdziwości obietnicy. Bo przecież droga do jej spełnienia bywa długa. *Błogosławiona jesteś* – mówi Elżbieta do Maryi – *któraś uwierzyła, że spełnią się słowa powiedziane Ci od Pana*.

Dostrzeże znak – i w nim obietnicę – ten, kto słucha. *Ofiary ani daru nie chciałeś, aleś Mi utworzył ciało*. List do Hebrajczyków cytuje w tym miejscu psalm, który zawiera jednak nieco inne słowa: *...aleś utworzył mi ucho*. Obie wersje łączą się w osobie Maryi. Kobieta słuchająca, gotowa do pełnienia słów Pana. Kto wie, czy w drogę do Elżbiety nie porwała jej w takim samym stopniu chęć przekonania się o znaku, jak chęć pomocy swej krewnej. *Oto idę*.

A samo spełnienie? Jest coś przepięknego w proroctwie Micheasza, który tak jasno i jednoznacznie określa, skąd i kim będzie Mesjasz. *W zwoju księgi napisano o Mnie* – dopowiada psalmista przywoływany w drugim czytaniu.

Czytanie
z Pierwszej Księgi
Samuela

Anna poczęła i po upływie dni urodziła syna, i nazwała go imieniem Samuel, ponieważ mówiła: «Uprosiłam go u Pana».

Elkana udał się z całą rodziną, by złożyć Panu doroczną ofiarę i wypełnić swój ślub. Anna zaś nie poszła, lecz oświadczyła swemu mężowi: «Gdy chłopiec będzie odstawiony od piersi, zaprowadzę go, żeby się pokazał przed obliczem Pana i aby tam pozostał na zawsze».

Gdy go odstawili, wzięła go z sobą w drogę, zabierając również trzyletniego cielca, jedną ewę mąki i bukłak wina. Przyprowadziła go do domu Pana, do Szilo. Chłopiec był jeszcze mały.

Zabili cielca i poprowadzili chłopca przed Helego. Powiedziała ona wówczas: «Pozwól, panie mój! Na twoje życie! To ja jestem ową kobietą, która stała tu przed tobą i modliła się do Pana. O tego chłopca się modliłam, i spełnił Pan prośbę, którą do Niego zanosłam».

PUNKT WYJŚCIA

NIEDZIELA ŚWIĘTEJ RODZINY • Rok C • **KOLOR:** biały • **KOLEKTA:** Modlimy się, abyśmy mogli uczestniczyć w bóstwie Syna Bożego, który *przyjął naszą ludzką naturę* • **CZYTANIA:** Pierwsza Księga Samuela 1,20–22.24–28 • Psalm 84,2–3.5–6.9–10 • Pierwszy List św. Jana 3,1–2.21–24 • Ewangelia wg św. Łukasza 2,41–52

PIERWSZE CZYTANIE

Świadectwo matki • 1 Sm 1,20–22.24–28

Anna doświadcza spełnienia swoich prośb: bezpłodna rodzi syna. W efekcie ofiaruje go Bogu. Oto jak matka staje się dla Samuela żywym świadkiem wiary

KSIĘGA: Pierwsza Księga Samuela • **AUTOR:** Deuteronomista (szkoła historyczna) • **CZAS POWSTANIA:** VII–VI w. przed Chr. • **KATEGORIA:** wydarzenie • **MIEJSCE AKCJI:** Szilo • **CZAS AKCJI:** ok. 1100 r. przed Chr. • **BOHATEROWIE:** Bóg, Heli, Samuel

PLAN: KRÓL • Obie księgi Samuela stanowiły wcześniej całość. Opowiadają o tym, jak Naród Wybrany otrzymuje kogoś, *kto go zjednoczy: króla* • Dotychczasową sytuację opisuje wcześniejsza Księga Sędziów: ludem rządzą sędziowie, bo królem był sam Bóg. Pierwsza Księga Samuela opowiada zatem najpierw • o samym Samuelu – ostatnim z sędziów • o Saulu – pierwszym królu judzkim, w końcu • o Dawidzie • Śmierć Saula, którego trudną relację z Dawidem również opisuje księga, otwiera Dawidowi drogę do królowania. Ale to treść już Drugiej Księgi Samuela.

SAMUEL • Historia Samuela, ostatniego z sędziów, człowieka, który odnalazł i namaścił króla Dawida, zostaje przedstawiona od samego początku: w 1 rozdziale Pierwszej Księgi Samuela poznajemy jego matkę, Annę, w czasie gdy jako bezpłodna kobieta żarliwie modliła się do Boga o dziecko • Bóg wysłuchał jej wołania: z bezpłodnej (jakie to częste w Biblii!) matki rodzi się *Boży postaniec*, Samuel.

JAKA MATKA, TAKI SYN • Usłyszymy fragment opowiadający o wydarzeniach, które nastąpiły po narodzeniu Samuela. Skupimy się na obserwacji jego matki, która doświadczyła cudu narodzin upragnionego syna. Postanawia oddać go na służbę Bogu • Zwróćmy uwagę, jak *wiara matki określi całe życie Samuela*: Anna stanie się dla niego świadkiem wiary.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Spełnił Pan prośbę, którą do Niego zanosłam

Po wszystkie dni, jak długo będzie żył, zostanie oddany Panu

BIBLIJNY INSIDER

• **Nie tylko bezpłodna** • Historia Anny przypomina historię wielu innych kobiet Starego Testamentu. Jak żona Abrahama – Sara (👁️ Rdz 11,30) i jak żona Izaaka Rebeka (👁️ Rdz 25,21) – Anna jest niepłodna. W tamtym czasie oznaczało to marginalizację kobiety, której wartość mierzy się rolą żony i matki. W późniejszym prawodawstwie żydowskim z niepłodną żoną można się było nawet rozwieść • Anna cierpi i nic nie zmienia pociechy oraz miłość męża. Bepłodność jest **znakiem braku Bożego błogostawieństwa**.

• **Co znaczy imię: Samuel?** • W wyniku żarliwych modlitw matki na świat przyjdzie jej syn Samuel (👁️ 1 Sm 1,10–20). Jego imię oznacza dosłownie **Bóg wysłuchał**. *Uproszony* to raczej etymologia imienia Saul • Może Anna, spoglądając wstecz na swoją walkę o dziecko i wszystkie wypowiedziane modlitwy, akcentuje ich wagę? Wyprosiła u Boga syna. Modlitwy i ofiary na nic by się jednak nie zdały, gdyby Bóg w swoim miłosierdziu nie wysłuchał. Heroiczna modlitwa Anny i Bóg, który słucha, spotykają się w postaci Samuela.

• **Wiara i modlitwa Anny** • Radykalna wiara Anny i siła jej modlitwy określają całe życie Samuela. Od niej nauczy się modlitwy wstawienniczej, którą będzie zanosił do Boga za swój naród jako sędzia (👁️ 1 Sm 7,5). Jej doświadczenie uczy go, że Bóg słucha i komunikuje się z człowiekiem, zbawia i daje życie. Anna będzie dla Samuela świadkiem wiary, która wszystko otrzymuje od Boga i wszystko Mu oddaje. Ona sama odda swojego syna na służbę Bogu w świątyni. Anna składa hojną ofiarę z mąki, wina i trzyletniego cielca, ale znacznie większą ofiarą jest pozostawienie w Szilo, u boku Helego małego Samuela • Co musiało czuć jej macierzyńskie serce, kiedy się rozstawali? Co czuł wówczas mały Samuel? Radykalna wiara matki, która wszystko uznaje za dar i własność Boga, niczego sobie nie pozostawiając, mocno **odcisnie się na wierze Samuela**.

PSALM

Zachowaj ufność • Ps 84 (83),2–3.5–6.9–10

Uniwersalny obraz ludzkiego życia: człowiek przechodzi przez pustynię, aby w Domu Pańskim odzyskać siły. W psalmie 84 pobrzmiewa doświadczenie Anny

PSALM 84 • **AUTOR:** pielgrzym, lewita • **CZAS POWSTANIA:** prawdopodobnie czasy monarchii

PIEŚŃ PIELGRZYMÓW • Psalm 84, należący do zbioru Korachitów, przez niektórych kwalifikowany jest jako hymn pośrednio wielbiący Boga przez wystawianie tego, co należy do niego – **Świątyni**

Oto ja oddaję go Panu. Po wszystkie dni, jak długo będzie żył, zostaje oddany Panu».

I oddali tam pokłon Panu.

Oto słowo Boże.

Refren: Szczęśliwi, którzy mieszkają w Twym domu.

Jak miłe są Twoje przybytki,
Panie Zastępów!
Dusza moja stęskniona pragnie przedśionków Pańskich,**

serce moje i ciało radośnie wołają do Boga żywego.

*Szczęśliwi, którzy mieszkają w domu Twoim, Panie, * nieustannie wielbiąc Ciebie.*

*Szczęśliwi, których moc jest w Tobie, * którzy zachowują ufność w swym sercu.*

*Panie Zastępów, usłysz modlitwę moją, * nakłoń ucha, Boże Jakuba. Spójrz, Boże, Tarczo nasza, * wejrzyj na twarz Twojego pomazańca.*

i miasta świętego. Inni widzą w nim pieśń pielgrzymów zmierzających do świątyni na jesienne Święto Namiotów. Przekonuje o tym wzmianka o jesiennym deszczu • Dopatrywano się w nim także liturgii wejścia do świątyni, w której słowem Izraelity wkraczającego w jej progi (👁 Ps 84,1–5,11–12) odpowiadałby kapłan (👁 Ps 84,6–10,13). Wreszcie kwalifikuje się go także jako „pieśń Syjonu”. Najwięcej zwolenników ma chyba lektura psalmu jako pieśni pielgrzymów – w swojej obecnej formie psalm skupia się na Syjonie, opisując drogę pielgrzyma.

NIEZNA NE POC HODZENIE • Autorem jest anonimowy Izraelita, być może pielgrzym przybywający spoza Izraela, a może lewita należący do rodziny Koracha. Niektórzy wiążą psalm z sanktuariami północnymi (Dan), ale w obecnej formie utwór kojarzy się wyraźnie z Syjonem • Nie wiemy, kiedy psalm powstał. Na czasy przedwygnaniowe mogłaby wskazywać modlitwa o błogostawieństwo dla Pomazańca – króla. Niektórzy badacze sugerują, że to właśnie on zanosić mógłby przed Bogiem modlitwę zapisaną w psalmie. Inni mówią o późniejszym, powygnaniowym czasie powstania, na co wskazywałaby **teologia święty-ni**. Ze względu na wzmiankę o królu można przyjąć okres monarchii.

UFNOŚĆ, UWIELBIENIE • Usłyszemy znaczną część Psalmu 84. Zwróćmy uwagę, że obrazowana w nim pielgrzymka przeistacza się w uniwersalny **obraz ludzkiego życia**, w którym człowiek przechodzi pustynię i doliny łez, aby znaleźć swoje odświeżenie, źródło siły i dom w świątyni Pańskiej • Tego doświadczenia pielgrzymowania do Boga w chwilach trudnych i w czasie radości zaznała Anna (👁 PIERWSZE CZYTANIE).

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Dusza moja stęskniona pragnie przedsionków Pańskich

Serce moje i ciało radośnie wołają do Boga żywego

Szczęśliwi, których moc jest w Tobie

DRUGIE CZYTANIE

Boża rodzina • 1 J 3,1.2.21–24

Bóg postanowił, byśmy stali się członkami Jego boskiej rodziny. Nie tylko staliśmy się Jego dziećmi – Ojciec chce, byśmy byli jak Jego Syn

KSIĘGA: Pierwszy List św. Jana • **NADAWCA:** św. Jan / uczeń ze szkoły Janowej • **ADRESACI:** kościoły w Azji Mniejszej • **MIEJSCE POWSTANIA:** Efez / miejsce niezna-ne • **CZAS POWSTANIA:** koniec I w. albo początek II w.

BÓG JEST MIŁOŚCIĄ • Autorem Pierwszego Listu św. Jana również jest – według tradycji – Jan Ewangelista. W pierwszych wersach listu

Czytanie z Pierwszego Listu Świętego Jana Apostoła

Najmilsi:

Popatrzcie, jaką miłością obdarzył nas Ojciec: zostaliśmy

mówi on sam o sobie jako o naocznym świadku nauczania Chrystusa (👁️ 1 J 1,1–4) • Celem pisma skierowanego do chrześcijan w Azji Mniejszej jest walka z szerzącymi się herezjami i podziałami w młodych wspólnotach chrześcijańskich. Autor, używając stylu i pojęć właściwych dla czwartej Ewangelii, mówi o Bogu jako światłości, która pociąga do życia w świetle, wystrzegania się wpływu świata i fałszywych nauczycieli (Jan nazywa ich antychrystami: 👁️ 1 J 2,22) • Życie dzieci Bożych to nie tylko unikanie grzechu, lecz przede wszystkim praktykowanie najważniejszego przykazania miłości (👁️ 1 J 3,18). To tu właśnie pojawia się **najkrótsza i najbardziej wymowna definicja Boga: Bóg jest miłością** (👁️ 1 J 4,16).

POWOŁANIE I GODNOŚĆ • **W 3 rozdziale** listu Jan przypomina swojej wspólnotce o powołaniu i godności dzieci Bożych (👁️ 1 J 3,1–5). Wynika z tego konieczność unikania grzechu (👁️ 1 J 3,4–9) oraz zachowywania przykazań, w sposób szczególny przykazania miłości.

RODZINA W NIEBIE • We fragmencie Listu św. Jana zwrócimy uwagę na dużą liczbę sformułowań dotyczących rodziny, np.: „ojciec”, „dzieci”, „miłość”, „ufność”, „podobieństwo”. Jan przekonuje nas, że **pragnieniem Boga** jest, byśmy stali się częścią boskiej rodziny.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Zostaliśmy nazwani dziećmi Bożymi, i rzeczywiście nimi jesteśmy

Gdy się objawi, będziemy do Niego podobni

Kto wypełnia Jego przykazania, trwa w Bogu, a Bóg w nim

TRANSLATOR

• **Popatrzcie, jaką miłością obdarzył nas Ojciec (1 J 3,1)** • W tekście oryginalnym – jak wielką, jakiego rodzaju miłością (gr. *potape*) obdarzył nas Ojciec. Jan wydaje okrzyk zachwytu nad wielkością, głębią, bezwarunkowością miłości, którą obdarzył nas Bóg. Pan nie tylko nazwał nas swoimi dziećmi, ale rzeczywiście nas nimi uczynił. W Jezusie staliśmy się wszyscy synami i córkami Boga – nie w przenośni, lecz dosłownie.

• **Świat zaś dlatego nas nie zna, że nie poznał Jego (1 J 3,1)** • Poznanie w Biblii (gr. *ginosko* – „znać”) oznacza nie tylko zdobycie wiedzy, działanie związane z ludzkim intelektem. Jest to przede wszystkim nawiązywanie relacji miłości, troski i bliskości. Świat nie zna, czyli nie chce mieć nic wspólnego z uczniami Chrystusa (a nawet ich nienawidzi), ponieważ nie pokochał Boga. Poznanie może też oznaczać uznanie kogoś za część swojej rodziny, usynowienie, jak w historii powołania Jeremiasza (1,5). Świat wyrzeka się uczniów Chrystusa i wyrzuca ich ze swojej rodziny, ponieważ sam nie chce należeć do Bożej rodziny i przyjąć dziecięstwa Bożego.

nazwani dziećmi Bożymi, i rzeczywiście nimi jesteśmy. Świat zaś dlatego nas nie zna, że nie poznał Jego.

Umilowani, obecnie jesteśmy dziećmi Bożymi, ale jeszcze się nie ujawniło, czym będziemy. Wiemy, że gdy się objawi, będziemy do Niego podobni, bo ujrzymy Go takim, jakim jest.

Umilowani, jeśli serce nas nie oskarża, to mamy ufność w Bogu, a o co prosić będziemy, otrzymamy od Niego, ponieważ zachowujemy Jego przykazania i czynimy to, co się Jemu podoba. Przykazanie zaś Jego jest takie, abyśmy wierzyli w imię Jego Syna, Jezusa Chrystusa, i miłowali się wzajemnie tak, jak nam nakazał. Kto wypełnia Jego przykazania, trwa w Bogu, a Bóg w nim; a to, że trwa On w nas, poznajemy po Duchu, którego nam dał.

Oto słowo Boże.

• **Będziemy do Niego podobni (1 J 3,2)** • Greckie *homoioi* sugeruje nie powierzchowne podobieństwo, lecz podobieństwo sięgające najgłębszych pokładów Boga i człowieka. Będziemy mieli naturę podobną do Niego, On da nam udział w swoim bóstwie. Wobec tego, co nas czeka, bycie dzieckiem Bożym to zaledwie skromny wstęp i zapowiedź.

BIBLIJNY INSIDER

• **Bóg i świat** • Bycie częścią Bożej rodziny to niezaspokojony dar i łaska, nad którą Jan wydaje okrzyk zachwytu (👁 TRANSLATOR). Bóg w Księdze Rodzaju, stwarzając, nazywał rzeczy i powoływał je do istnienia. W ten sam sposób, mówi Jan, nazwał nas swoimi dziećmi i rzeczywiście nimi jesteśmy • Boża miłość w Chrystusie stworzyła nas do nowego rodzaju relacji i uczyniła **częścią Bożej rodziny**. Świat z kolei nie zna nas i nie chce nas przyjąć do swojej rodziny, ponieważ nie poznał Boga • Czasownik znać, którego używa Jan w Biblii, nosi konotacje ematywne i relacyjne (👁 TRANSLATOR). Świat (*kosmos*), który u Jana spowity jest wciąż ciemnością, leżący w mocy złego, po prostu chrześcijan nie kocha. Mamy tylko jednego Ojca i jedną prawdziwą rodzinę.

• **Podobni do Syna** • Byliśmy grzesznikami, niewolnikami i nieprzyjaciółmi Boga. Teraz, pojednani z Nim, jesteśmy Jego dziećmi. Bóg mógłby się na tym zatrzymać, ale On **chce nam dać znacznie więcej**. Nie wystarczy Mu nasze życie w przyjaźni z Nim. To zbyt mało, że możemy zwracać się do Niego „Ojcze” i doświadczać Jego miłości. To, jak powiedziałyby św. Paweł, wciąż oglądanie Go jakby w zwierciadle (👁 1 Kor 13,12) • W rzeczywistości nieba mamy być do Niego podobni, a konkretnie podobni do Jego Syna. Dziedzictwo chwwały z Chrystusem, zmartwychwstanie i pełne upodobnienie do Niego, tak aby On mógł stać się Pierworodnym między wielu braćmi i siostrami – oto cel naszej drogi (👁 Rz 8,9–11.14–17.23.29).

• **My w Nim** • Jan stwierdza jeszcze, że Bóg nie chce czekać na moment naszego połączenia się z Nim dopiero w niebie. **Już teraz** daje nam sposób na to, byśmy mieszkali w Nim, a On w nas. Wypełniając Jego przykazania i kochając się wzajemnie, już teraz trwamy w Nim, co oznacza stałe zamieszkiwanie, dom, z którego nikt nas nie przepędzi.

• **On w nas** • Także **Bóg mieszka w nas**, a czyni to w osobie Ducha, którego nam dał. Duch nie odwiedza nas, ale ustanawia sobie w nas trwałe mieszkanie. W obu przypadkach dla opisanego stałego zamieszkiwania Jan używa czasownika *menein – trwać* • Żydzi wyobrażali sobie Ducha spoczywającego na stałe tylko nad wybranymi – Mojżeszem, Sługą Pańskim czy Mesjaszem (👁 Lb 11,17; 42,1; 61,1). Kiedyś, na końcu czasów, Duch miał stać się darem dla Izraela (👁 Jl 3,1). Grecy i Rzymianie przyjmowali, że duch (*pneuma*) przebywa

we wszystkich, ale pojmowali go jako materię, oddech życia, boski rozum. W chrześcijanach, wszystkich bez wyjątku, na stałe mieszka nie energia, ale Trzecia Osoba Trójcy. A to zaledwie zapowiedź tej bliskości, której doświadczać będziemy w Bożej rodzinie w Jego Królestwie.

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza

EWANGELIA

Szkoła małego Jezusa • Łk 2,41–52

Szkoła modlitwy, wiary, pracy i miłości Maryi i Józefa to najlepsze przygotowanie do Jego przyszłej misji

EWANGELISTA: św. Łukasz • **CZAS POWSTANIA:** ok. 80 r. • **KATEGORIA:** wydarzenie • **MIEJSCE AKCJI:** Jerozolima • **CZAS AKCJI:** ok. 12 r. • **BOHATEROWIE:** Jezus, Maryja i Józef, krewni, nauczyciele Prawa • **WERSJE:** brak

DZIECIŃSTWO JEZUSA • Spośród Ewangelistów to Łukasz najdokładniej opowiedział wczesne dzieciństwo Jezusa. Pierwsze dwa rozdziały jego Ewangelii to tzw. Ewangelia Dzieciństwa. Pierwszy rozdział to zapowiedź narodzin Jana Chrzciciela Zachariaszowi i Jezusa – Maryi. W zeszłą niedzielę słyszeliśmy o Nawiedzeniu – spotkaniu dwóch wielkich bohaterów Ewangelii Dzieciństwa w łonach matek • Potem Ewangelista opowiada o narodzinach Jana (👁 Łk 1,57–80), a drugi rozdział to opowiadanie o dzieciństwie Jezusa: o narodzeniu (👁 Łk 2,1–20), obrzezaniu i przedstawieniu w Świątyni (👁 Łk 2,21–38). Dalej widzimy Jezusa, jak w wieku 12 lat udaje się ze swoimi rodzicami do Jerozolimy • Tym obrazem i powrotem Jezusa do Nazaretu kończy się Ewangelia Dzieciństwa. W Synu Maryi i Józefa widać już **niezwykłe cechy Syna Bożego** i Zbawiciela, który teraz dojrzewać będzie w ciszy Nazaretu do podjęcia swej misji.

DOM I SZKOŁA • Usłyszymy o pielgrzymce dwunastoletniego Jezusa i Jego rodziców na święto Paschy do Jerozolimy, zagubieniu Go i – po kilku dniach – odnalezieniu **w Świątyni Jerozolimskiej** • To jeden z niewielu fragmentów, które pokazują codzienność życia niezwykłej Świętej Rodziny. Zwróćmy uwagę na szczególną rolę, jaką odgrywają w procesie wychowania Syna Bożego Józef i Maryja.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Czy nie wiedzieliście, że powinienem być w tym, co należy do mego Ojca?

Matka Jego chowała wiernie wszystkie te sprawy w swym sercu

Jezus zaś czynił postępy w mądrości, w latach i w łasce u Boga i u ludzi

Rodzice Jezusa chodzili co roku do Jerozalem na Święto Paschy. Gdy miał lat dwanaście, udali się tam zwyczajem świątecznym. Kiedy wracali po skończonych uroczystościach, został młody Jezus w Jerozolimie, a tego nie zauważyli Jego Rodzice. Przypuszczając, że jest wśród pątników, uszli dzień drogi i szukali Go między krewnymi i znajomymi. Gdy Go nie znaleźli, wrócili do Jerozalem, szukając Go.

Dopiero po trzech dniach odnaleźli Go w świątyni, gdzie siedział między nauczycielami, przysłuchiwał się im i zadawał pytania. Wszyscy zaś, którzy Go słuchali, byli zdumieni bystrością Jego umysłu i odpowiedziami.

Na ten widok zdziwili się bardzo, a Jego Matka rzekła do Niego: «Synu, czemu nam to uczyniłeś? Oto ojciec Twój i ja z bólem serca szukaliśmy Ciebie».

Lecz On im odpowiedział: «Czemu Mnie szukaliście? Czy nie

*Dalsza część książki dostępna w wersji
pełnej.*

